

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

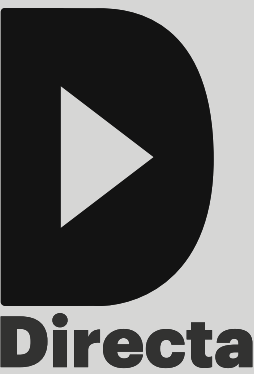
Núm. 490 de l'11/12 de 2019 al 7/1 de 2020 2,5 €

Negoci major, protecció menor

Poderoses corporacions i fundacions religioses copen
la gestió precària dels sistemes de protecció i de
reforma de xiquetes i adolescents al País Valencià

pàg. 4-11

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

- A fons**
Jesús Rodríguez
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Laia Mas i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig
- Roda el món**
Oriol Andrés i Joan Mas
- Expressions**
Clara Macau i Núria Curcoll
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- L'espina**
Carlos Villafranca
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Roser Pineda i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Coordinació País Valencià**
Ester Fayos
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Marta Pérez
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AraInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: JOSE TÉLLEZ

La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

A FONS

4-11

Menors en mans privades
Els centres d'acollida de menors al País Valencià estan gestionats majoritàriament per fundacions religioses i grans corporacions amb línies de negoci especialitzades en l'atenció a la infància. Un reportatge d'Ester Fayos, Giuseppe Savino i Paula Llopis. Amb fotos de Jaume Ferrando i Lucas Guerra. Portada de Jose Téllez.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Marcia Tiburi
Fa un any, la filòsofa i escriptora va haver de marxar del Brasil. Primer va patir una campanya difamatòria a les xarxes socials impulsada per la dreta, després amenaces de mort i boicot als seus actes. Preguntes de Gemma Garcia Fàbrega i fotos de Miguel López Mallach.

IMPRESSIONS

16-18

Consum conscient tot l'any
Laia Tresserra, directora de la revista *Opcions*, ens dona tres regles bàsiques. Il·lustració de Manu Clavero.

El miratge de la immersió
L'opinió de Salvador Nos-Barberá il·lustrada per Carla Gallén.

CRUÏLLA

19-21

Cop de bastó al Nadal de sempre
De la Catalunya Nord al País Valencià, iniciatives de caràcter social i autoorganitzades fan arribar el Nadal als sectors més vulnerables, però reivindicant un sentit comunitari i transformador. Un reportatge de Joan Ballart.

RODA EL MÓN

22-26

Narcos i govern a Hondures
Les relacions s'han posat al descobert arran del judici contra el germà del president del país. Per Diana Gener.

La minoria etiop d'Israel
El col·lectiu etiop-israelià denuncia racisme estatal. Per Joan Giralt.

Les refugiades sirianes a Turquia
L'anàlisi de Marc Saurina.

EXPRESSIONS

27-31

Escriure i llegir les mares
Conversem sobre maternitat i literatura amb quatre autores que han reflexionat sobre aquest tema en la seva obra. Qui, i com, ha escrit sobre les dones que són mares? Un reportatge de Clara Bara Palma.

Relats foscos
El relat de Gerardo Nicolau. Il·lustrat per Núria Curcoll.

INDIRECTA

32

Entrevista a Fredy Samuel Vásquez
Meritxell Rigol parla amb el raper i activista salvadoreny. Va topar amb el rap per casualitat i l'ha convertit en una porta per allunyar-se "del radar de la violència". S'anomena *Snif* en la batalla dels versos, amb què denuncia "els mals arrossegats des de la colonització".

Regala una subscripció i podràs elegir entre 4 llibres per a donar a la persona que desitges

* Promoció vàlida de l'11 de desembre del 2019 fins al 7 de gener del 2020
per a subscripcions paper + web (80 euros)

<https://directa.cat/subscriu-thi/>

Alcem la paraula

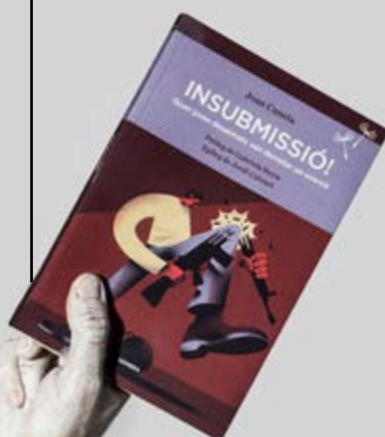
El feminisme i les transformacions en la política

Mari Luz Esteban
Pol·len Edicions
Assaig
11,5 x 16,5 cm
200 pàgines

Insubmissió!

Joan Canela
Sembra Llibres
Assaig
14 x 21 cm
216 pàgines

Ecofascismo

Janet Biehl i Peter Standenmaier
Virus Editorial
Assaig
22 cm
205 pàgines

Tardor

Ali Smith
Raig Verd
Novel·la
13,9 x 20,7 cm
240 pàgines

#RegalaDirecta

Una de les habitacions del centre de recepció de menors Montolivet

Ester Fayos | @EsterFayos

Nascut a Romania i adoptat als cinc anys per una família de Castelló de la Plana, la infància de Paul no va ser gens fàcil. S'havia acostumat a dormir en el terra d'un centre d'acollida romanés, al maltractament i menyspreu per una part de la plantilla, i, en definitiva, a ser un xiquet més a l'espera d'una família que l'acollira. "Sempre va ser un nen molt nerviós, difícil, com també havien sigut els seus primers anys de vida", recorda Tere, la seua mare. Quan només tenia dotze anys, Paul va ingressar en el centre de protecció Baix Maestrat, a vint minuts del nucli urbà de Vinaròs. Els motius: ser un xiquet amb un trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat (TDHA) i amb conductes que "alteren de manera greu les pautes de convivència i comportament acceptades". Un any més tard va quedar en llibertat, "però res havia canviat, perquè les presons no ajuden les persones, són només un negoci", rebla la mare amb rotunditat.

Des de l'aprovació de la Llei de protecció del menor l'any 1996 i la Llei de responsabilitat penal del menor el 2000, organitzacions no governamentals i fundacions creades anys enrere han copat les adjudicacions dels pisos d'emancipació i centres de protecció i de reforma, al mateix temps que l'administració s'ha desentés de la supervisió i ha delegat els programes educatius a entitats particulars. A l'Estat espanyol, segons el Butlletí de dades estadístiques de mesures de protecció a la infància, hi ha 1.058 centres de protecció -116 a Catalunya,

80 al País Valencià i 31 a les Illes-, dels quals 875 (83%) són de titularitat pública però estan gestionats i controlats per societats mercantils -empreses familiars, emporis i fundacions religioses-, que acumulen un volum de negoci milionari. La resta, un 17%, són de gestió pública.

Fer negoci amb la seguretat, els residus, l'habitatge i els serveis socials

Constituïda pel psicòleg i empresari immobiliari Francisco Legaz Cervantes l'any 1991, la Fundació Diagrama s'ha convertit en una de les principals adjudicatàries en la gestió dels centres de protecció i penitenciaris dels Països Catalans. Al capdavant del rànquing ha pres el relleu a la Fundació Internacional O'Belén, extingida després d'una dècada acumulant denúncies. Es defineix com una entitat "sense ànim de lucre" que treballa "en l'atenció de les necessitats de persones vulnerables", però la realitat és que es tracta d'un hermètic conglomerat d'empreses amb seu a Múrcia i tentacles que s'estenen arreu de l'Estat espanyol i del món.

Com en moltes altres empreses del sector, els 143 milions d'euros en actius amb què Diagrama va tancar l'exercici 2018 no provenen exclusivament de l'atenció a menors, sinó també del manteniment d'edificis públics i privats, dels serveis mèdics a persones dependents, del transport de mercaderies, de la gestió de residus, de la neteja o de la seguretat, a través de la seua participació en sis societats. Mitjançant aquest conglomerat, l'any

ESGLÉSIA I SECTOR PRIVAT CONTROLLEN EL 'NEGOCI' DE L'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA

Malgrat les denúncies per maltractaments i desviament de fons, centenars de milions d'euros de les arques públiques cauen en mans de fundacions religioses i filials d'empreses de la construcció especialitzades en l'àmbit del menor

L'empresa Diagrama, una de les líders del sector, reconeix que el 96% dels seus ingressos venen de les arques públiques

La Fundació O'Belén va tancar portes després d'una dècada acumulant denúncies per maltractaments

passat va facturar 119.337.305 euros, uns ingressos que provenen principalment de l'adjudicació de serveis concertats o subvencions de l'Estat espanyol. Segons les dades publicades al seu espai web de transparència, en 2018, el 96% dels seus ingressos van tenir l'origen en les arques públiques.

Malgrat el llarg historial de denúncies i queixes que acumula per maltractaments i abusos, o per

mantenir els centres en unes condicions d'habitabilitat deficientes, l'empresa continua gestionant i rebent les adjudicacions dels contractes de bona part dels centres i presons dels Països Catalans i de l'Estat espanyol. A finals de 2009, Amnistia Internacional va denunciar públicament que en alguns centres de Catalunya, Madrid i Andalusia, molts dels quals gestionats per Diagrama, es vulneraven sistemàticament els drets del jovent i es detectava l'existència de suïcidis. L'any 2012, els jutjats de València van condemnar Diagrama i la Generalitat -com a responsable civil subsidiària- per l'agressió sexual comesa per un treballador del centre de reforma Pi i Margall de Burjassot (Horta Nord) a tres xiquets, que van ser indemnitzats amb 10.000 euros. La sentència, però, no va comportar que Legaz Cervantes perdés el control d'aquest centre de reclusió.

En l'actualitat, segons es recull a la pàgina web de l'empresa, ostenta un total de 286 contractes públics vigents a l'Estat espanyol, dels quals 56 han estat adjudicats per la Generalitat Valenciana, 41 per la Generalitat de Catalunya i 14 pel Govern de les Illes. En paraules de Mati Vargas, membre de l'associació Iniciatives Solidàries de València, que treballa amb joves en risc d'exclusió social (i durant molts anys ha estat activista de Colla Xicalla, col·lectiu protagonista en la lluita contra aquest lucratiu negoci), el problema és que les denúncies "sempre recauen en un únic treballador". "Sembla que la solució és acomiadar la persona acusada. No obstant això, és la mateixa estructura d'aquestes

empreses la que permet el maltractament, perquè prioritza la qüestió econòmica", denuncia.

Diagrama no és l'única societat que ha estat objecte de polèmica. En 2017, Mèdia.cat feia públic el presumpte frau d'algunes fundacions "sense ànim de lucre" que gestionen centres de menors, espais d'acollida per a dones víctimes de violència masclista, residències de gent gran o espais de desintoxicació als Països Catalans. Tal com va informar l'observatori, una part dels fons públics destinats a dues empreses concretes, la Fundació Acció Social Infància (FASI) i la Fundació Salut i Comunitat (FSC), han acabat en societats privades del sector immobiliari, que depenen de les mateixes fundacions. En el cas d'FSC, una de les grans adjudicatàries al País Valencià, l'any 2018 va rebre 29 milions d'euros públics en concepte dels serveis que gestionen i de subvencions, segons les dades publicades per la mateixa fundació. Part d'aquests fons van acabar en Coll de Palà SL, una societat de lloguer de béns immobiliaris constituïda a l'ombra per alguns dels directius d'FSC, que per una casa a Viladrau (Osona) s'embutxacava 11.000 euros de lloguer al mes provinents dels pressupostos de l'entitat. D'aquesta manera, dirigents d'una fundació que es finança principalment amb fons públics han administrat societats mercantils que han establert preus de lloguer desorbitats a la pròpia entitat. Un negoci rodó i opac.

Eulen SA és una altra de les grans companyies espanyoles que es reparteixen el pastís de les concessions públiques, no només en l'àmbit de »

» l'atenció a criatures, adolescents o persones dependents, sinó també en el sector de la neteja, el telemàrqueting, la seguretat i la ciberseguretat, o els vins. Es tracta de l'imperi familiar que va aixecar l'empresari David Álvarez en 1962 i que a poc a poc ha anat creixent fins a aconseguir tenir presència en 29 països. A través d'una de les seues filials, Eulen Seguridad, l'any 2017 la multinacional assegurava que gestionava 27 aeroports a l'Estat espanyol i a Amèrica, entre ells el del Prat o el de Sabadell.

L'estratègia d'aquestes empreses milionàries és senzilla: guanyar els concursos de gestió dels serveis socials gràcies a uns preus molts abaratits i temptadors per a les administracions, de manera que acaparen cada cop més i més contractes. Aleshores, com a conseqüència, "es redueixen les despeses de gestió i personal, amb l'objectiu de treure beneficis i que el negoci global vaja augmentant cada any", exposa Vargas.

Presència de l'extrema dreta

Bancs, constructores, grans energètiques i empresariats amb llarga trajectòria política han fet negoci amb l'atenció a menors als Països Catalans. La Fundació Internacional O'Belén, actualment en procés de liquidació, va acumular la gestió de centres de protecció i de reforma al llarg de quasi dues dècades, temps durant el qual es van denunciar maltractaments, tortures i morts que ocorrien dia a dia en els seus equipaments. Entre els seus fundadors i màxims responsables van destacar Manuel Pizarro, expresident d'Endesa i número dos a les llistes del Partit Popular de Madrid en les eleccions generals de 2008; Javier Herrero, exconseller delegat d'Iberdrola; José Morales, actual director territorial d'Ibercaja a Madrid; Emilio Pinto, exregidor del Partit Popular a l'Ajuntament de Sigüenza (Guadalajara), o Manuel Ureña, sacerdot que va ser arquebisbe de Saragossa entre 2005 i 2014.

Alguns dels membres d'O'Belén no han deixat mai de controlar els serveis socials. Quan la fundació va entrar en procés de liquidació, José Ignacio Arias Moreno, que havia sigut gerent de l'entitat, es va convertir en director de recursos humans de la Fundació Salut i Comunitat, un càrrec que actualment compagina amb les seues funcions com a vicepresident tercer de l'Assemblea de Madrid per la formació d'ultradreta Vox, després de l'acord que va signar el seu partit, PP i Ciutadans per a la constitució de la taula del Parlament madrileny. En la seua fitxa com a membre de Vox només apareix com a "responsable d'àrea" de "l'empresa privada FS i C", sigles que corresponen amb les de la fundació. Arias, qui s'ha dirigit a algunes treballadores com a "l'advocat de l'empresa" o com a "la persona de referència" als centres de les comarques de València i Alacant, va captar l'interès mediàtic en el seu primer dia com a diputat. Tan bon punt va ser elegit i va ocupar el seu despatx, va llevar el quadre on es podia llegir "Tots som iguals davant la llei" que decorava una de les parets i el va substituir per un retrat del rei Felip VI. Des del col·lectiu No a O'Belén el van qualificar en diverses ocasions com un "advocat amb aires d'inspector franquista". "La seua principal funció era acoquinar el personal amb el control del departament de recursos humans com si es tractés d'un camp de concentració".

Arias no és l'únic ultradretà que ha fet negoci en el sector dels serveis socials. L'any 2008, ja imputat i a l'espera de judici pels delictes d'associació il·lícita i tinença d'armes, entre d'altres,

Pedro Costa Mora, alies *Lófer*, detingut en l'operació Panzer com a membre de la cúpula de l'organització ultra i responsable del finançament, va ser contractat per l'ONG Instituto Pedagógico Valenciano com a director del centre d'acollida El Carmen. L'ONG havia estat subvencionada per la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat, en aquell moment encapçalada per Francisco Camps (PP). Segons va publicar el diari *Público*, l'ONG, que sabia que Costa estava imputat per pertànyer a una banda nazi armada, va al·legar que no el podia acomiadar "perquè no tenia diners per a pagar la indemnització". La Conselleria també se'n va desmarcar exposant que la seua tasca era "vetllar perquè es preste el servei, però no gestionem les relacions laborals dels centres".

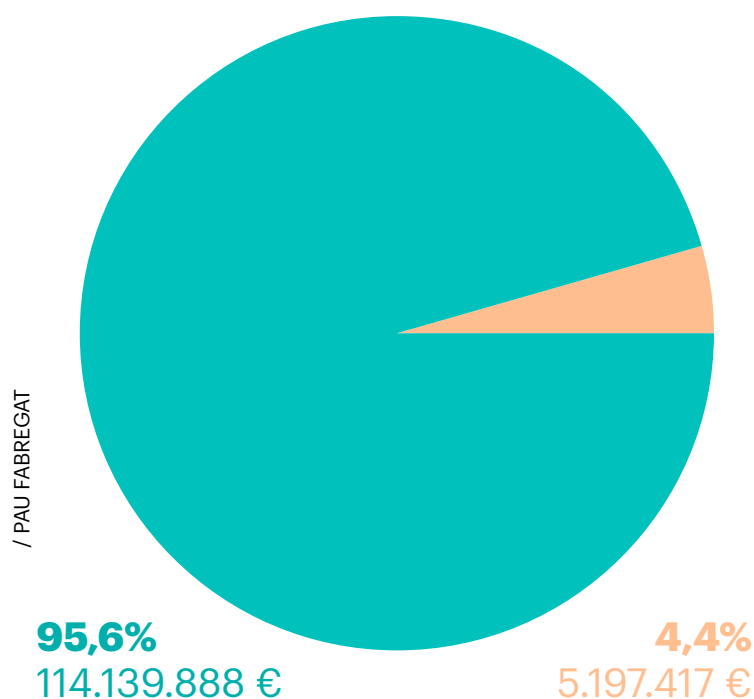
Després de la seua absolució, Costa va passar a gestionar una agència de viatges, juntament amb un altre imputat en l'operació Panzer. Sempre ha mantingut, però, un fort vincle amb el sistema d'atenció a infants i adolescents. En gener de 2019, segons ha pogut comprovar aquest mitjà, Costa va aconseguir un lloc de treball com a educador social per a l'Ajuntament d'Albal (Horta Sud), després de presentar-se a una borsa d'ocupació temporal i aconseguir la puntuació més alta de les quatre persones que es presentaven a l'oferta de treball. El departament de premsa del consistori ha confirmat que encara manté "un contracte de treball temporal" amb Pedro Costa Mora.

Fundacions religioses al capdavant

Mònica Síscar, educadora social de l'Associació Trimons, considera que el sistema de protecció i de reforma s'ha convertit en una indústria "que recull l'herència dels orfenats d'abans, dirigits per orga-

FINANÇAMENT PÚBLIC

Fundació Diagrama
119.337.305 € (2018)

Pedro Costa Mora, militant d'extrema dreta processat a l'operació Panzer, va dirigir el centre d'acollida El Carmen

En 2017, la consellera Mònica Oltra va tancar un centre a Segorb per indicis de maltractament i abús de poder

nitzacions religioses". Certament, al País Valencià les fundacions de caràcter religiós també reben fons públics milionaris per a gestionar els centres i espais destinats a joves i adults en situació de risc social. Grupo el Castillo, Germanes Terciàries Caputxines o Fundació Amigó en són algunes. El Castillo col·labora amb institucions i entitats de diversos àmbits, entre les quals destaca la fundació i escola religiosa Domus, amb seu a Godella (Horta Nord). Aquesta, tal com s'indica a la seua pàgina

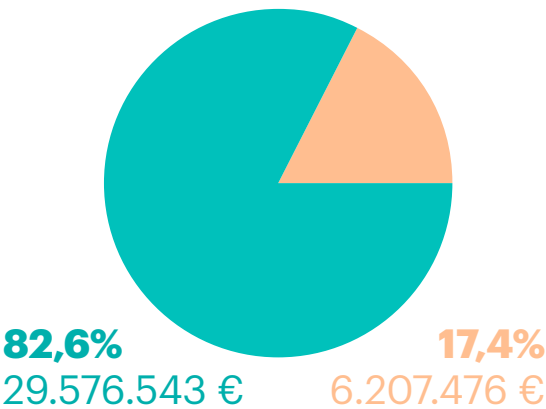
LIC DE LES EMPRESES

Finançament públic

Finançament privat

Fundació Salut i Comunitat

35.784.019 € (2018)

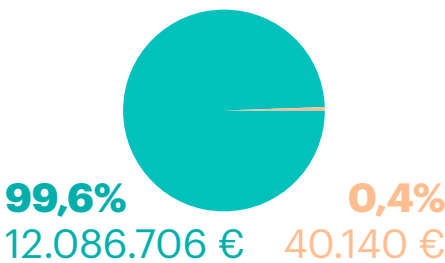

web, ofereix un “projecte educatiu que engloba la formació personal, la gestió emocional, la formació acadèmica i intel·lectual i la formació de la interioritat i espiritualitat”.

La Conselleria d’Igualtat i Polítiques Inclusives, encapçalada per Oltra (Compromís), manté ara el pols amb Germanes Terciàries Caputxines. En maig de 2017, la vicepresidenta i consellera d’Igualtat va tancar el centre d’acollida La

Centro Trama

12.126.846 € (2017)

Resurrección, ubicat a Segorb (Alt Palància) i gestionat per l’entitat religiosa, per “indícis de maltractament” i “abús de poder” a les criatures i per “les deficiències detectades”, com ara àrees de joc al costat de calderes de combustible o menjar caducat. Oltra va decidir traslladar-les a altres centres de les comarques del nord, una mesura que la congregació va denunciar davant els tribunals i que el Tribunal Superior de Justícia

de la Comunitat Valenciana (TSJCV) ha anul·lat per “ser contrària a dret”. Igualtat recorrerà la sentència.

Florentino i la captació dels serveis socials

Florentino Pérez, president de l’empresa ACS (Actividades de Construcción y Servicios) i del Reial Madrid, controla cada vegada més àmbits de negoci en els Països Catalans, un d’ells el relacionat amb els serveis socials. A través de la filial Clece, empresa inicialment dedicada a la neteja d’edificis públics, manteniment, seguretat, treball temporal o màrqueting, persegueix apoderar-se de la gestió del nombre més gran de residències per a gent gran, centres de persones sense llar, centres ocupacionals i d’adolescents, espais per a dones maltractades o escoles d’infants.

L’any 2014, diverses ONG andaluses ja van alertar del perill que suposava que un àmbit de prestació i ajuda social es convertira en un negoci controlat per l’empresa de Pérez. Des d’aleshores, Clece no ha fet res més que créixer. Als Països Catalans, la penetració d’aquesta societat és principalment massiva a les Illes, on la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació i partits com Més per Mallorca han expressat en diverses ocasions la seua preocupació perquè àmbits socials caiguen sota el control d’una mercantil que apareix amb una oferta “insuperable”.

ee

escola d'escriptura

ateneu barcelonès

Curs **NARRATIVA**

90h

presencial o virtual
en català o en castellà

· Aprenràs les principals tècniques narratives: construcció de personatges, tipus de narradors, creació d'escenes, classes de trames, conflicte narratiu, desencadenant i punts de gir, creació d'expectatives, temps i ritme del relat, descripcions, diàlegs, estils directes i indirectes...

· Trobaràs el teu propi estil literari i començaràs a desenvolupar un projecte de novel·la, de llibre de contes o de llibre de no-ficció.

narrativa.campusdescriptura.com

...i més de 100 propostes formatives.

Inici de les classes: a partir del 20 de gener 2020

5-10%
descompte

Informa't dels descomptes
i de les possibilitats de finançament.

www.campusdescriptura.com

Canuda 6, Barcelona · 93 317 49 08 · secretaria@campusdescriptura.com

BATALLA CONTRA LA PRECARIETAT

Treballadores dels centres d'atenció a infants i adolescents al País Valencià denuncien la situació laboral d'un sector en què persisteixen les mancances i la falta de solucions

Giuseppe Savino | @peppesavino78

En juny, les plantilles de diversos centres de menors van protestar davant del Palau de la Generalitat Valenciana per a denunciar l'incompliment de l'ingrés de les últimes nòmines i dels recursos necessaris per a oferir una atenció digna. En agost van rebre una injecció de 17 milions d'euros que va permetre saldar part del deute que la Conselleria d'Igualtat té amb aquests centres. Igualtat, que sempre ha argumentat que l'origen dels retards està en "l'infrafinançament que sofreix la Comunitat Valenciana per part de l'Estat", acumulava amb els centres un deute de 30 milions d'euros. "D'alguna manera, Igualtat ha abonat part del deute, però ja tornen a haver-hi impagaments", denuncia Ricard Gozálviz, membre de la Coordinadora Obrera Sindical (COS) i educador a un centre d'emancipació de València.

Aquesta és la situació de nombrosos centres d'atenció infantil i adolescent al País Valencià, on fins al 2020 es pagarà les nòmines amb els fons propis de les entitats. "Fa set anys que treballem en el sistema de protecció de menors, i aquesta conjuntura es dona d'ençà que jo vaig començar. Sempre hi ha hagut la mateixa situació, sempre hi ha hagut retards i impagaments, èpoques sense cobrar, èpoques que ens vam reduir el jornal per a poder tindre un sou i no deixar sense fons l'associació", afegeix Gozálviz, qui recorda que els impagaments només s'estan donant en aquells centres que són gestionats per entitats socials, ja que les grans empreses "disposen de fons econòmics i de més capacitat econòmica que les associacions".

Actualment, els centres de dia estan subvencionats i reben una ajuda anual. Perceben les ajudes de 2019 en dues parts, el 65% una vegada concedida la subvenció i el 35% restant quan es justifica. En setembre, la Generalitat va incorporar la possibilitat d'utilitzar el mecanisme de pagament per *confirming* -que garanteix l'ingrés en un termini màxim de 120 dies-, amb l'objectiu de cobrar de manera anticipada i satisfer així les obligacions derivades de la concessió. Hi ha centres que s'han acollit a aquest sistema, altres que han demanat préstecs bancaris i altres que han decidit no fer

res. "Avui dia estem respirant, però falta que ens paguen el restant 35% i s'està acabant el termini. De moment no hi ha res oficial, però l'acord tàcit que tenim amb la Generalitat és el de seguir amb aquest mètode fins a l'abril, quan hauríem de passar de les subvencions al concert amb l'administració", exposa Eva Gascó, vocal dels centres de dia inclosos en l'Associació Professional d'Institucions de Menors al País Valencià (APIME). I afegeix: "Ho veig normal, perquè el nostre treball, com el d'una escola, no pot ser sotmés al règim de subvencions, pel dret a la infantesa, pels drets dels menors d'edat. Per això, pensem que el concert ens permetrà fer un projecte educatiu de més d'un any i no pensar que cada any depenga de quants diners et subvencionen".

La COS adverteix que el fet que el sector atraiu molt voluntariat complica l'acció sindical i la defensa dels drets

Més enllà dels impagaments, moltes treballadores no senten valorada la seua tasca per la societat

Protesta davant la Generalitat Valenciana en juny de 2019 / ESTER FAYOS

Mobilització contra la Fundació Diagrama l'any 2014 / LUCAS GUERRA

Des de la COS adverteixen que la diversitat de serveis que es presten i el fet que el sector atraiu molts grups de voluntariat compliquen l'organització, l'acció sindical i la defensa dels drets laborals. A aquesta manca de seguiment de les mobilitzacions se suma una manca de solucions per part de les administracions, que comporta la indefensió de les treballadores d'un sector caracteritzat per la precarietat laboral, els sous baixos i jornades laborals de més de huit hores.

Més enllà dels impagaments, moltes treballadores no senten valorada la seua tasca per la societat. Poques persones, fora de les que es dediquen al sector, pensen que les criatures són persones que tenen drets i que les treballadores ajuden a garantir-los. “La nostra és una feina feminitzada, de cures, com diu la Federici, i per això encara vivim amb sous baixos i amb un menyspreu o un cert paternalisme cap al nostre treball. Hi ha una falta de reconeixement cap a la nostra tasca”, subratlla Gozálviz.

Competitivitat entre menors

“No som gens valorades, la gent no sap qui som. Ara una mica més, perquè eixim sovint en els mitjans de comunicació”, continua Martina Torres, nom fictici d'una treballadora del sector que prefereix preservar la identitat. Torres va acabar la carrera i va començar a fer pràctiques en un pis d'adolescents no acompanyats. “Va ser prou dur el treball, perquè jo sentia que havia de ser molt autoritària, que no havien de *vacil·lar-me*, que havien de portar-se amb mi com feien amb els meus companys, en un món d'homes, perquè eren tots xics”, lamenta. Després d'aquesta experiència, va treballar per a la Fundació Amigó en un centre de reforma per a adolescents entre els 14 i 18 anys que han comés un delictes. “Hi havia xiquetes que ja venen de famílies desestructurades, amb falta d'amor. Feia convivència i era molt bonic, però també hi havia situacions límit, contencions, baralles”, recorda.

Una de les mesures més controvertides és el control del consum de drogues per part de les noies. Passa quan hi ha un permís d'eixida el cap de setmana per bona conducta i a la tornada han de sotmetre's a un test. “Aquest test detecta algunes

Triar el sofà o la pel·lícula de la nit són alguns dels premis a la conducta criticats per les educadores

Des de 2018 existeix un programa perquè les majors de setze anys es formen per tenir una vida autònoma

drogues, però no totes. Per exemple, descobreix l'haixix, l'heroïna, la cocaïna, però no els cannabinoides sintètics. Llavors, és com si els convidares que facen ús d'aquest tipus de droga, que és molt més perillós que la marihuana natural”, opina.

Una altra mesura debatuda és l'anomenada economia de fitxes, una tècnica psicològica de modificació conductual que estava en voga en els anys setanta. Es basa en els principis del condicionament operant per promoure i reforçar determinades conductes socialment desitjables, seleccionades i definides per l'equip de treball. Generalment es tracta de conductes que la menor no realitzaria espontàniament, almenys no tan sovint com esperen els qui l'eduquen. “Al final del dia ens asseiem amb les adolescents i els preguntàvem què tal havia anat el dia. Hi havia una sèrie d'indica-

dors i les notes afectaven el dia a dia quotidià. Si el xaval tenia un cinc en qualsevol indicador, no podia veure una pel·lícula, no rebia la paga setmanal o les llepolies que li pertocaven”, explica Torres. I, segons conta, si obtenia més puntuació, podia triar el sofà o la pel·lícula de la nit. “Tot això no té res d'educatiu, perquè obsessiones les menors a la competició i al poc raonament. Moltes vegades canviaven la seua actitud enfront de les treballadores, però quan sabien que no els veies es barallaven, s'insultaven o es pegaven”, postil·la.

Adolescents i emancipació

Raul Serrano, exmenor tutelat i director del documental *Así crecen los enanos*, explica que quan una adolescent surt d'un centre amb divuit anys no és autosuficient i no té idea absolutament de res, ni d'on es compra ni de com fer uns espaguetis. En aquesta línia, “en molts centres hi ha un excés de sobreprotecció cap a les adolescents. A més, hi ha una problemàtica en l'àmbit jurídic”, matisa Gozálviz. En paraules d'ell, una xiqueta “necessita tindre l'armari desordenat un temps perquè entenga com es doblega la roba. Però, si ve una inspecció de la Generalitat, en aquest període de temps, poden acusar d'una falta greu al centre. O, per exemple, com podem afavorir l'emancipació si tenim prohibit que una xiqueta es pugui quedar a casa sola?”. Així doncs, Gozálviz confessa que a vegades resulta més fàcil per a l'educadora netejar o cuinar i evitar el conflicte amb el sistema.

Des del desembre de 2018, qui es troba sota la tutela de la Generalitat i té més de setze anys té dret a participar en un programa de preparació per a la vida independent fins que estiga en condicions de portar una vida autònoma o, com a màxim, fins als 25 anys. Gozálviz treballa en la xarxa d'emancipació: “Crec que a partir dels setze anys hem de donar més responsabilitat a l'adolescent. Nosaltres, amb aquesta xarxa, hem preparat un decàleg que estem donant per a persones de 16 i 17 anys perquè veiem que és prioritari”. L'objectiu del programa és treballar amb les educadores i les adolescents per fomentar l'emancipació. ●

Irene i Hèctor són la família d'acollida de Clemente, de 8 anys / JAUME FERRANDO

Són les sis de la vesprada i comença a caure la nit. El poliesportiu de Sedaví (Horta Sud) s'assembla a qualsevol altre. Un edifici de color grisenc, gran, amb pistes de bàsquet i futbol. Un parc, on juguen les criatures, i un bar, on molts dels pares i mares esperen els fills i filles que estan dins fent alguna activitat extraescolar. Allí, Irene Fornes i Hèctor Rodríguez seuen a esperar Clemente, el nen de huit anys que ambdós tenen en règim d'acolliment familiar temporal des de fa vora quatre mesos.

L'acolliment familiar és una mesura del sistema de protecció de la infància amb la qual un xiquet que no pot viure amb la seua família biològica passa a viure amb el que es denomina *família d'acolliment* durant un període de temps que esdevé irregular. “És una manera de donar una oportunitat en la vida a un nen impressionant. Tu simplement li ofereixes una oportunitat perquè conega un entorn, una manera d'entendre, de solucionar les coses”, explica Fornes, qui subratlla que “millorar el que tenen aquests nens és molt fàcil”. Hi ha diverses modalitats d'acolliment familiar; ho expliquen a les xerrades informatives que organitza la Generalitat Valenciana cada mes a les ciutats de València, Alacant i Castelló. Per una banda, pot ser un acolliment per part d'una persona de la família extensa, és a dir, una familiar o alguna persona que té un vincle amb el menor que acull. Aquest és el majoritari. Per altra banda, hi ha l'acolliment per part d'una família aliena, és a dir, quan no es té cap vinculació amb la criatura.

“El primer que has de fer és entrar a la pàgina web d'acolliment de la Generalitat Valenciana i buscar les xerrades informatives. Eixe és el primer pas. Després vam fer un curs i unes entrevistes amb una psicòloga”, exposa Rodríguez. Ambdós expliquen que van trigar un any a cridar-los, però que una vegada van contactar amb ells va ser tot molt ràpid. No obstant això, reconeixen que hi ha erra-

des en el sistema. “Les treballadores reconeixen que falta personal. Fan el que poden, però, per exemple, ningú va venir a veure la nostra casa, que és el que s'hauria de fer”, assenyala Fornes.

El treballador social Ricard Gozávez exposa que una “família en l'àmbit social et dona moltes més coses [que un centre de menors] i et lleva l'estigmatització”. I afegeix: “El problema és que, quan anuncies això com a mesura estrella, hauries de disposar de famílies i treballar molt bé. Moltes vegades els acolliments ixen malament, perquè són situacions complicades amb xiquetes que ja tenen una edat. Crec que és una mesura molt bona, però que cal treballar-la millor”. Una problemàtica a la qual algunes treballadores i educadores socials

proposen la solució que les famílies d'acollida estiguen formades per professionals.

Un aspecte a destacar és que l'acolliment familiar no és una adopció. Els infants en situació d'acolliment tenen una família. Fornes i Rodríguez en són molt conscients. “Les famílies [d'acollida] han d'entendre que treballaran tant amb el xiquet com amb la seua família d'origen. Si ho enfoques bé, quan ajudes la seua família, ajudes el nen”, remarca Fornes, per a qui resulta imprescindible “incloure la família biològica”.

Més de 2.000 famílies d'acolliment

El País Valencià és un dels territoris amb més acolliments familiars. Segons les dades publicades al Butlletí de dades estadístiques de mesures de protecció de la infància (2014-2017), elaborat pel Ministeri de Sanitat i Serveis Socials espanyol, la xifra d'adolescents en règim d'acolliment arreu del territori valencià en 2017 fou de 2.717, una dada lleugerament superior a l'actual. En l'actualitat, el nombre de xiquets i xiquetes tutelats per la Generalitat que viuen en acolliment arreu del País Valencià, segons indiquen des de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, és de 2.662. Aquesta xifra, tanmateix, no es reparteix de manera homogènia arreu del territori valencià, sinó que es concentra a les comarques de València, on són 1.563 els infants en acolliment familiar, dels quals 1.187 estan en família extensa; mentre que a les comarques del sud en són 797 i a les del nord 302, dels quals 548 i 238 en família extensa, respectivament.

“Quan vas a fer l'acolliment familiar hi ha una mescla entre il·lusió i, és clar, pors, però la primera sempre és més gran”, recorda Fornes. I és que aquesta alternativa als sistemes de protecció i de reforma és tot un repte. Malgrat que les famílies acollidores tracten el nen en acolliment com un fill més, entenen que hi ha una part de la

L'acolliment per part d'una família aliena, quan no es té cap vinculació prèvia amb la criatura, és minoritari

És important saber que l'acolliment no és una adopció, la criatura hauria de retornar a la família d'origen

FAMÍLIES D'ACOLLIMENT I EDUCACIÓ HORITZONTAL COM A ALTERNATIVA

Una nova llar i la pedagogia basada en l'horitzontalitat i les cures són possibles alternatives als sistemes de protecció i de reforma tutelats per l'administració

Paula Llopis | @mcrpau

Tallers de ràdio i de reparació de bicicletes al barri Parque Alcosa d'Alfara / LUCAS GUERRA

seua vida que no controlen, i que a més les criatures que hi accedeixen moltes vegades porten el que anomenen “motxilla”, una sèrie de vivències positives i negatives que han viscut durant el temps que han estat amb la família biològica i/o al centre. “Sempre ho tenim present. Sé que hi ha un Clemente dins de Clemente que ha de superar i que s’ha d’enfrontar a tots els seus monstres, a la seua motxilla. Cada nen té la se-

ua i això moltes vegades, com que són nens, no els ho notem”, confessa Fornes. Ambdós, tant Fornes com Rodríguez, fan èmfasi que el que és important és que el xiquet “veja que pot parlar de les coses, expressar com se sent”, ja que en moltes ocasions tenen por. “Li dones l’oportunitat perquè el dia de demà pugui reproduir una situació que coneix, perquè, si no, un nen no coneix un altre món que no siga en el que es

mov. Li donem l’oportunitat de donar-li una altra cosa”, assegura Fornes.

Treballar des de les cures i l'assemblearisme

Aquesta alternativa, a més, si s’enfoca des de les cures i la maternitat i la paternitat no tradicionals, pot ajudar a trencar esquemes. “Fica damunt la taula tots els tipus de relacions, és com una onada”, conta Fornes. “Hi ha situacions que són complicades, però et veus tirant-les endavant de la manera que consideres que és millor”, puntualitza.

Construir des de les relacions personals i eliminar les distàncies que una relació burocràtica pot crear també és important a l’hora de tractar amb menuts amb problemes a la família, tal com expressa Penèlope Blasco, treballadora social a dos centres de dia (un per als més petits, l’altre per a adolescents) del barri d’Orba -més conegut com a Parque Alcosa-, a Alfara (Horta Sud). “Tenim la ferma creença que no tenim necessitats, sinó drets”, considera. En aquests centres, un grup de joves que deuen rondar els setze anys enregistra temes de rap en un estudi, altres reparen bicicletes, altres estudien o parlen del seu dia a dia mentre veuen arribar els seus companys i organitzen el que faran durant la setmana mitjançant una assemblea, on participen de manera activa. “Intentem donar importància a coses molt bàsiques, com tenir motivacions i objectius en la vida, saber estar als llocs, a funcionar en família, a la diversitat, a les relacions”, explica Blasco, qui posa èmfasi en la importància de les cures. “Una de les coses més importants és construir, des de l’amor, des de l’enteniment, l’escola, les relacions, allò emocional, i intentar créixer tots el màxim”, conclou. ●

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

+ informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l personalitza'l
Lloga'l Got genèric de 30 i 50 cl
Renta'l Servei ràpid i eficaç
Gestió integral x grans esdeveniments!!

Marcia Tiburi,

filòsofa i escriptora

“La vida digital explica el feixisme de la nostra època”

Text: Gemma Garcia Fàbrega | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Miguel López Mallach | @MallachPhoto

Fa un any, va haver de marxar del Brasil. Primer va patir una campanya difamatòria a les xarxes socials impulsada per la dreta, després amenaces de mort i boicot als seus actes. La filòsofa i escriptora Marcia Tiburi no és l'única. El Brasil pateix un èxode d'activistes, intel·lectuals, mestres i artistes. Tot i que el seu darrer llibre és *Delírio do poder* (Record, 2019), Akal ha traduït al castellà una obra que Tiburi va escriure el 2015: *Cómo conversar con un fascista. Reflexiones sobre el autoritarismo en la vida cotidiana*. Aleshores, l'extrema dreta de Bolsonaro encara no havia arribat al poder, però ella ja alertava d'una onada autoritària. Malauradament, tenia raó. El llibre de Tiburi és, per damunt de tot, una crida a dialogar i pensar com a forma de resistència al feixisme.

En els temps que corren, s'utilitza molt la paraula *feixista* i sovint en sentits contradictoris. Què vincula el feixisme d'Itàlia, del període d'entreguerres, amb el moment actual?

És el mateix fenomen però transformat històricament. És a dir, el problema central és el mateix però les condicions històriques i socials, no. Avui tenim una societat tecnològica i el feixisme clàssic d'Itàlia i el nazifeixisme són anteriors a la televisió. De 1950 fins avui hi ha hagut un creixement increïble de la tecnologia i de les relacions digitals. En veritat, la nostra vida digital explica el feixisme de la nostra època. Theodor Adorno, el 1947, deia que la racionalitat tècnica és la racionalitat de la dominació, i ho trobo molt encertat. Ens serveix per comprendre aquest moment en què, sovint, les persones s'expressen com robots. Entre una època i l'altra, la gran diferència és la potencialitat, la capacitat de fer propaganda feixista, i no existeix feixisme sense propaganda. El feixisme és un fenomen de masses, que es poden manipular, i pretén mobilitzar-les. És necessari un moviment de psicopoder per fer que les masses s'expressin com cal per a la manutenció del poder.

Creus que parlem massa de líders “feixistes” i poc d'aquesta massa que els dona suport?

Hem d'estar atents a tots: a la subjectivitat, que són les masses, les persones, les famílies i les expressions que poden semblar autèntiques, i també als agitadors, als líders. Quan vaig escriure el llibre, el 2015, encara no s'havia produït el cop d'estat al Brasil i ja vaig percebre que el discurs d'odi ha-

via avançat. Vaig adonar-me que hi havia una producció exterior del feixisme, com si empreses de comunicació i milícies mediàtiques, patrocinades i finançades per empresaris nacionals i internacionals, anessin de la mà per instaurar en les masses una perspectiva d'odi. Aquest discurs es va tornar en una mena de moda. Molta gent ha assumit la perspectiva feixista com si fos un joc de llenguatge, una mena de ventriloquia, com un titella que parla amb una veu que no és seva partint de clixés. Les xarxes socials van ser molt importants en aquest procés. La cultura de l'odi ha penetrat i ha avançat en tots els espais. Quatre anys després, només percebo la confirmació de la meua tesi.

Parteixes de la idea que vivim una època on predomina l'odi. Com s'instaura aquest afecte?

L'odi, com altres afectes, és après, forma part de processos de formació subjectiva i és transmès de dalt a baix, però s'afirma horitzontalment. La personalitat autoritària viu en un règim afectiu de ressentiment, d'incapacitat d'arribar al desig. I, en aquest marc, l'odi és un afecte més compensatori que l'enveja. L'enveja és destructiva i, en canvi, l'odi proposa una sensació de realització, de gaudi. Les persones se senten millor odiant que envejant. La gratitud, en canvi, és l'actitud creativa, que precisa aprendre a conviure per poder sobreviure i aprendre a estimar la vida, feta de gent, de possibilitats i d'alteritat. El caràcter avariciós del capitalisme, la incapacitat de repartir, de ser generós, implica estar tancat cap a l'altre, no tenir la dimensió de l'alteritat. Violència i negació de l'alteritat és la combinació del feixisme.

Constantment veiem rastres d'autoritarisme en la vida quotidiana, com a mar de fons. En quines experiències l'identifiques?

Per exemple, s'identifica clarament si fem un viatge per les xarxes socials. Dos dies enrere, quan ja era a Barcelona, amb motiu dels 30 anys de Lafede, vaig decidir entrar a Twitter i escriure: "El neoliberalisme és un autoritarisme", i vaig començar a rebre centenars de missatges d'odi, molts repetitius perquè probablement el 70% eren bots, no eren humans. En la quotidianitat existeix un llenguatge que ha estat transformat en mercaderia, és el que anomeno *consumisme del llenguatge*. La gent repeteix clixés, passa informacions falses i utilitza també el discurs d'odi. De forma organitzada i industrial, amb voluntaris. Però cal parar atenció al fet que tota violència simbòlica té un pes material i, a part de la de xarxes, també hi ha violència física: al Brasil, un ciutadà bolsonarista -que odia l'esquerra, homofòbic, misogin, que busca la destrucció de la societat-, ha assassinat un militant del Partit dels Treballadors. Tenim una història d'assassinats de líders diversos, però és nou que una persona d'una ideologia concreta, d'un partit, n'assassini un altre. Moltes persones lluiten contra els drets dels altres però alhora ho fan contra els seus. Mentre escrivia el llibre, al Brasil ja es produïen molts linxaments al carrer, promoguts per *sospites* contra persones. El linxament com a forma de violència és possible perquè anul·la la subjectivitat, per la incapacitat de posar-se al lloc de l'altre i pel desig de formar part de la massa. L'autoritarisme és la pràctica de l'extermini de la política.

Hi ha linxaments físics i virtuals.

Per mi, el linxament és el nucli de la lògica feixista. L'individu feixista és covard, sempre. Quina relació tenim nosaltres amb la por? Encara que hàgim estat fundats en la perspectiva democràtica, oberts

als altres, també tenim por de l'altre, és normal, però l'enfrontem. Aprenem, amb la cultura, la societat, la família i l'entorn, a vèncer la por i confiar en l'altre, que aleshores deixa de ser algú de qui tenim por per ser algú en qui confiem. La persona autoritària és qui, tenint por i no rebent ajuda per superar-la, tendeix a transformar-la en paranoia i odi. L'altre no és algú amb qui puc confiar sinó algú que m'amenaça. Per això les xarxes socials són molt valuoses per aquest tipus de persones, perquè poden amagar-se darrere l'ordinador. Són incapaces de fer una autoreflexió, de dialogar amb elles mateixes. Penso que no tenen connexió amb el dolor, perquè són molt fràgils i per això justament són extremadament autoritàries. Un dels fills de Bolsonaro, que era candidat a la prefectura de Rio de Janeiro, es va desmaiar durant un debat. Certament, va ser una histèria, perquè en realitat feia una escenificació per ocultar la fragilitat.

Has definit el caràcter autoritari, però què tenen en comú les víctimes d'aquest autoritarisme? Qui no consumeix o no produeix segons els patrons del capital no té lloc?

L'extremisme de dretes és una qüestió de classe social. Tots els que són marcats com a indesitjables entren en aquest càlcul. Foucault ho anomenava tanatopolítica [la política que exerceix el poder de donar mort en nom de la vida] i Achille Mbembe, necropolítica [la idea que per al poder unes vides tenen valor i altres no]. És evident que es tracta de promoure la mort, sempre en la perspectiva del poder que es transforma en violència, que falsifica i amaga la ideologia que hi ha darrere. Si al Brasil dius neoliberalisme, totes les hordes de robots apareixen a protegir l'epistemologia d'aquesta ideologia. No es pot destruir la idea de neoliberalisme, perquè moririen tots ells. I hi ha un paper dels intel·lectuals necessaris per protegir aquesta epistemologia. Els col·lectius objectes de l'autoritarisme són les dones, per exemple, que estan marcades per la misogínia, perquè el feixisme és sempre patriarcal, però també la població LGBT, els negres o els pobres. Tenen en comú que són tractats com a indesitjables i inútils, perquè no produeixen o hi són en excés. Hi ha membres d'aquestes minories que es tornen feixistes i passen a ser-hi només per ser-li útil. Això ens indigna i ens entristeix.

A més de les xarxes socials hi ha la televisió, que tu identifies com a mitjà que propaga l'odi. Com ha operat al Brasil per aplanar el camí a Bolsonaro?

Vaig publicar el llibre *Ull de vidre*, on en parlo. Aprenem a viure dins un estat d'excepció davant la televisió. És una *pròtesi del coneixement*, que proporciona el que els individus necessiten per pensar el món, de forma maldestra i patètica. Els informatius, que són la finestra del que passa, amaguen part de la veritat. Al Brasil tothom té una televisió, que fomenta l'enveja, que porta a imitar l'altre i, per tant, condueix a comprar. La televisió no dona res gratis, sinó que ven alguna cosa, també sentiments, com l'enveja i l'odi, o prejudicis.

Mai havien circulat tantes mercaderies, tants missatges i tantes imatges, però alhora mai s'havien aixecat tants murs, també invisibles?

Tot aquest procés de lliure circulació d'aquests missatges, manipulats, ha portat a l'elecció de l'autoritarisme, precisament, a través de la democrà-

cia. Bolsonaro ha utilitzat mecanismes il·legals per enviar-los, com números de telèfon estrangers. Dos dies abans de les eleccions, va enviar un missatge fals que deia que el candidat del Partit dels Treballadors havia violat una noia d'onze anys. Al llibre *Delírio do poder* parlo del psicopoder i la bogeria col·lectiva que es produeix a través de la desinformació. Les xarxes són una vertadera tecnologia política per produir desorientació, perquè la gent estigui en xoc; tot travessat per la mentida. L'usuari es converteix en un esclau digital: l'individu ho rep com pur entreteniment, quan en realitat està treballant per a empreses com Facebook, que cada vegada són més riques a través de la despesa de temps de les persones. El sistema de les xarxes socials és joc de poder a través de narrativa, de posicionaments ideològics, de mentides... No són utilitzades simplement per produir felicitat, sinó sobretot per produir destrucció i infelicitat. Però, a més, a les xarxes et pots expressar sense límits de responsabilitat. L'acte digital substitueix la realització per la simulació, que s'ha convertit en la nostra nova manera de ser. Amb la repetició podem arribar a evitar el qüestionament. A més, el llenguatge és contagiós, el feixisme ho sap, i per això fa discursos, és una producció discursiva, no pas una creació.

En aquests discursos sovint s'inverteixen els significats de les paraules. Ja el 1964, el titular del diari brasiler *O Globo*, l'endemà del

“ ”

La persona autoritària és qui, tenint por i no superant-la, tendeix a transformar-la en paranoia i odi

La televisió no dona res gratis, sinó que ven alguna cosa, també sentiments, com l'enveja i l'odi

cop d'estat que va portar una dictadura per més de dues dècades, va ser: "Ressorgeix la democràcia".

L'autoritarisme altera el significat de les paraules per intentar confondre les ments de les persones. En la nova edició del llibre, precisament, qüestiono l'ara anomenada *ideologia de gènere*, que utilitza el terme *ideologia* com si els crítics fossin ideòlegs quan precisament l'estan desmuntant. Hi ha un intent constant per invertir i trucar els sentits i confondre.

Sembla que les certeses tancades són sinònim de fortalesa, i el dubte, de debilitat. Com operen aquestes associacions en la construcció del feixisme?

El diàleg implica la valentia en relació amb l'altre, una valentia amorosa, delicada. És l'obertura, poder escoltar, i implica el dubte i la curiositat. Una de les característiques de les personalitats autoritàries és que són antiintel·lectualistes, odi en el coneixement. I, precisament, per aconseguir el coneixement he de tenir dubtes. És per on comença la filosofia. El dubte permet preguntar i preguntar és la meua possibilitat de trobar l'altre. Mitjançant els discursos prefabricats, de clixés, de pensament únic carregat d'odi, s'impedeix. En termes filosòfics, per exemple, Kant, que va lluitar contra l'obscurantisme de la seva època, va dir que existeix la facultat de l'esquematisme. Parteix de la base que existeix el món i la seva

“ ”

El diàleg implica valentia en relació amb l'altre, obertura, poder escoltar, dubte i curiositat

Per dominar la població, necessiten entristir-la. La por és molt útil als tirans, però també ho és la tristesa

multiplicitat, i les idees, els conceptes, l'univers del llenguatge. L'esquematisme és la capacitat de fer el moviment creatiu entre el que veiem i el que diuen. Comencem la vida amb preguntes, tenim dubtes, és inevitable, perquè el món és fantàstic, és estrany i la pregunta és natural. Tot i així, els éssers adults perden aquesta capacitat a través del mecanisme de la indústria cultural: els dogmes, les idees donades, els discursos prefabricats per convèncer sense reflexió. Llegir el títol del meu llibre ja genera dubte. Hem de col·locar dubtes, inclús als feixistes.

L'esquerra ha deixat un buit que el feixisme va omplint?

És complex de respondre perquè existeixen moltes esquerres. Hi ha una esquerra que és pur joc de poder, com la dreta. Sempre dic que existeix una dreta dins l'esquerra, desafortunadament. Al Brasil, per exemple, la nostra esquerra moltes vegades ha sigut ingènua, innocent, pensava que la democràcia estava consolidada. Si Lula torna a ser president al Brasil, espero que sigui més d'esquerres, perquè ha estat molt moderat. Alhora, és cert que el Brasil estava aprenent a viure en democràcia, que era molt nova. No m'agrada gaire dir que l'extrema dreta és culpa de l'esquerra, que és complexa, sovint ingènua, però no té eines per controlar la campanya dels grans amos del capital mundial. Per això penso que avui l'esquerra ha d'estar compromesa amb la fi del capitalisme. Hem de lluitar contra el capitalisme de moltes maneres: amb perspectiva anatonopolítica, és a dir, no puc permetre que el capitalisme entri al meu cos, però també he de fer lluita política, intel·lectual, dins les institucions i ens hem d'organitzar internacionalment. No podem lluitar isoladament, perquè el capitalisme, el neoliberalisme, està organitzat per destruir-nos de manera metodològica, sistemàtica: amb els agrotòxics; amb les matances dels líders; amb la persecució de les feministes, dels professors, dels antiracistes, de la premsa alternativa; amb l'estrangulació de les economies...

Tu dius que lluitar contra el capitalisme és lluitar també contra l'odi. Com tornem important l'odi? Amb quines actituds?

Al Brasil hi ha un moviment de dones, ara pràcticament clandestí, que utilitza el terme *alegria*. Parlem d'una alegria política, amb una perspectiva de contraposició a la violència i a la depressió política, que és una tàctica des dels emperadors. Spinoza deia que els governants, quan volen dominar la població, necessiten entristir-la i prostrar-la. La por és molt útil als autoritaris i els tirans, però també ho és la tristesa. Al Brasil, avui, ho he dit molt els darrers anys, vivim una depressió cívica. Mirem la destrucció i l'atac a les institucions des del cop i ens entristeix, enfonsa i desmobilitza. Això torna impossible per a una persona lluitar i tenir creativitat per establir relacions amb les altres. Hem d'estar alegres per tenir idees; quan estem tristos no en tenim. Estar alegres, que no és estar satisfet ni embadalit, és, com deia Spinoza, una posició de desig, de poder fer. I ho aconseguim amb les persones. He observat moltes dones que fan el que poden: cusen en grup, cuinen plegades, llegeixen un llibre juntes... per no deixar-se entristir. Al Brasil hi ha molta gent que ha mort a causa de la depressió. La tristesa emmalalteix. ●

a doble espai

Consum conscient tot l'any

En les dates de Nadal sobretot, però també durant els dotze mesos següents, la clau està a aplicar amb mà esquerra tres regles bàsiques: consumir menys, consumir sense comprar i comprar amb criteri

Laia Tresserra | @opcions
Directora de la revista 'Opcions'

En diem Nadal, però la llavor de les celebracions d'aquests dies que venen és l'arribada de l'hivern. Convé recordar-ho en temps de desconexió abismal amb els cicles de la natura. L'arribada de l'hivern i tot el que implicava. Els mesos més freds de l'any eren durs per als nostres antecessors. L'esplendor primaveral i els fruits d'estiu quedaven enrere, tot es gelava, hi havia menys hores de claror i la natura semblava donar l'esquena a la vida. Davant l'adversitat, la comunitat es recollia perquè els llaços afectius eren el teixit que permetien sostenir les vides. Bé, els llaços afectius i les conserves.

Calia confiar que el cicle no s'aturaria. D'aquí sorgiren rituals diversos però similars que giren entorn d'un tros de natura morta: un tronc, una branca, un arbre... Un bocí de natura convidat a entrar a les llars, on rebia atencions i potser també algun cop (què és l'agricultura sinó una violentació de la natura?), abans de regalar-nos esperança en forma de delicadeses per animar el cos i l'esperit. Un bocí de natura que acabava espetegant a les flames, regeneradores, de les llars de foc. Natura proveïdora d'aliment i font d'energia, doncs. I quan semblava que el ritual s'havia acabat, els que havien estat proveïts s'ocupaven de completar el cicle: les cendres tornaven al bosc per alimentar els troncs del futur.

Consum desbocat i pors ancestrals

Als Estats Units, el volum de vendes associat al Black Friday ha fet nou rècord històric aquest any: 7.400 milions de dòlars. La previsió és que a Europa la despesa nadalenca augmenti un 3% i que a l'Estat espanyol superi els 500 euros per persona, segons la consultora Deloitte. Les dades provenen d'un estudi que publica cada any; com Mercabarna, que també ha instaurat la tradició de fer públiques les dades sobre el volum de vendes previst. L'any passat van ser 6.100 tones de peix i marisc, per exemple. Xifres que posen sobre la taula que avui dia les festes nadalenques són, per sobre de tot, un negoci, una oportunitat per estimular compres i tancar l'any amb bons resultats.

Té alguna cosa a veure aquesta frenesia comercial amb la necessitat ancestral de regalar-nos una mica d'esperança quan afrontem els mesos hivernals? La disbauxa de compres és, encara avui, un intent d'apaivagar pors mil·lenàries? Potser sí. El que és indiscutible és que ja no queda rastre del que simbolitzava el ritual: el reconeixement de la nostra dependència de la natura. Les previsions comercials, optimistes malgrat que estem tancant l'any en què el missatge d'alarma de Greta Thunberg ha esdevingut

mainstream, ho posen en evidència. Sembla que ens hem endinsat en el "llarg hivern" de l'emergència climàtica però encara ens resistim a tornar les cendres al bosc.

'Ecoansietat' i consum conscient

El cert és que hi ha qui no està per festes. Membres de la comunitat científica britànica han alertat dels problemes d'ansietat que els generen els resultats dels seus estudis sobre la situació del planeta. Hi ha activistes que també han expressat malestars emocionals derivats de les notícies ambientals i de la manca de reacció

política davant l'emergència climàtica. El terme *ecoansietat* comença a circular. Però, es poden gaudir les festes tot i la preocupació per l'emergència climàtica? És compatible viure aquestes dates sense traïr els principis?

El consum conscient, ara i tot l'any, és una font de felicitat per contrarestar els malestars derivats de la situació del món. És una brúixola que ens allunya una mica de les contradiccions entre els valors de justícia social i ambiental que professem i la realitat del nostre dia a dia. Canvis quotidians que ens fan sentir menys còmplices d'allò que condemnem. És cert que el desafiament és massa gran perquè la suma de petits gestos sigui suficient. De fet, és imprescindible

El problema no són les gambes del 25 de desembre ni els perfums de Reis. No és per festes quan arriba l'excés

tenir-ho present per no caure en la frustració i els sentiments de culpabilitat.

Calen polítiques valentes, transformacions profundes del sistema econòmic i la creació d'espais compartits on s'articulin alternatives per una distribució equitativa dels recursos. Però no renunciem per això a agafar les regnes de les nostres vides i a trencar amb inèrcies imposades pel capital. Tampoc no oblidem que, en l'àmbit personal i col·lectiu, el consum pot ser un espai de resistència, però no és l'única eina de transformació que tenim a les nostres mans.

Celebracions: alegria conscient

Com podem viure unes festes conscients, doncs? El repte no és menor, perquè als impulsos dictats pels interessos comercials se suma el pes de les tradicions familiars i la complexitat de les relacions personals. El consum conscient molt sovint implica anar en contra d'hàbits molt arrelats. Però les tradicions estan un grau per sobre dels costums. D'alguna manera, necessitem ser fidels a un calendari interior fixat any rere any. És com si faltar a una cita o viure-la d'una manera diferent alterés el pas del temps. A més, si bé la manera com satisfem les nostres necessitats sempre té un component emocional i relacional important, les emocions lligades al consum poden ser més intenses aquests dies i les nostres decisions, afectar més persones.

Malgrat tot, hi ha camp per fer canvis per practicar un consum conscient durant les festes. A *Opcions* hi hem pensat for-

ça i hem publicat diversos articles: pistes per viure les festes sense traïr els principis i no per això convertir-nos en l'aixafaguitarres del grup. Tant si a casa hi ha criatures com si no. Tot passa per aplicar, amb mà esquerra, això sí, les tres claus del consum conscient: consumir menys, consumir sense comprar i comprar amb criteri.

Així, per exemple, si reduir la quantitat de menjar servit a taula pot topar amb resistències, es pot jugar la carta d'augmentar-ne la qualitat. La decoració es pot reutilitzar d'un any per l'altre, ja es fa a moltes cases, i prioritzar materials naturals. Pel que fa al volum de paquets per obrir, es pot reduir sense fer minvar l'alegria de la descoberta buscant maneres creatives de presentar-los. De cara a reduir-ne la petjada ecològica, els regals no materials són un bon recurs, així com qualsevol objecte que permeti reduir el nombre de residus generats durant l'any.

A l'hora de comprar, tant els regals com els ingredients per als àpats, si prioritzem les moltes opcions que hi ha dins l'economia social i solidària, contribuïm a reforçar aquest espai econòmic des d'on es treballa per construir una alternativa econòmica basada en lògiques més democràtiques, equitatives i respectuoses amb les persones, els pobles i el medi ambient.

Dates d'excessos

A *Opcions* ens agrada, aquesta època de l'any. Són dates en què, de cop, es parla molt de consum i de la necessitat de reduir-lo. El pic de despeses en la desmesura general té aquesta derivada positiva. Nosaltres l'aprofitem per recordar que el problema no són les gambes del 25 de desembre ni els perfums de Reis. No és per festes quan arriba l'excés.

Concretament, l'excés aquest any 2019 va arribar el dia 29 de juliol. Així ho va anunciar la Global Footprint Network, una organització internacional que any rere any calcula quin dia la humanitat ha consumit els recursos de tot l'any, tenint en compte els ritmes de regeneració de la natura. El que anomenen l'Earth Overshoot Day fa vint anys arribava el 29 de setembre. En fa 40, el 29 d'octubre.

Tot plegat és la conseqüència d'oblidar que depenem de la natura per satisfer totes i cadascuna de les nostres necessitats. Les festes poden ser una bona ocasió per recordar l'ecodependència i la interdependència de les nostres vides. Recordar-ho i celebrar-ho. I, posats a fer, encarar l'any vinent amb el propòsit col·lectiu d'acostar, any rere any, l'Earth Overshoot Day al 31 de desembre. ●

pàgina oberta

El miratge de la immersió: més anglès, menys 'mates', més valors

Salvador Nos-Barberá

Neurocientífic per les escoles actives

Els contenidors cremats m'han fet pensar si no haurien de cremar per combustió espontània de tant en tant. No, no! No estic fent cap crida a la violència! Déu me'n guard! Hauríem de tenir algun senyal per fer-nos repensar -de tant en tant- si allò que hem fet i de què estem tan cofois és tan bo com ens pensem. Que de què parlo? De tot, però ara, en concret, d'educació, de sistema d'aprenentatge més que d'ensenyament.

Començo dient que defenso el model d'immersió, que quedi clar, perquè penso que -amb els seus defectes d'aplicació més que de concepte- aconseguir que es comuniquin en català Rufià, Arrimadas i Albiol amb terceres persones i entre ells és un èxit. Tots tres van ser escolaritzats amb el català com a llengua vehicular en llocs i barris molt diferents. Altre cop, com cada vegada que la dreta espanyola treu el caparró a Catalunya, ens qüestionen el model d'immersió disfressant-ho de lluita dels drets dels pares. Altra vegada que si una part dels ciutadans de Catalunya no pot decidir sobre la llengua a l'escola, imposada a tothom.

Efectivament, és un dret constitucional que els pares escullin no pas l'idioma sinó el model educatiu sencer. Efectivament, els pares haurien de poder exercir el dret d'escollir per als seus fills un trajecte educatiu en el format que vulguin, fins i tot en el que és propi d'altres països i cultures, la saxona per exemple. Per què no puc proporcionar als meus fills un trajecte educatiu en un recorregut -per exemple europeu no espanyol, o americà- que acabi en un batxillerat internacional o en el *high school*?

Qui vulgui privar -jo en diria castrar intel·lectualment- els seus fills impedint que tinguin un cervell bilingüe a Catalunya, al Quebec, a Irlanda, sigui on sigui, és la seva responsabilitat. Jo no perdria el temps mirant-los de convèncer de res. Això sí, que no ens enganyin des de la instrumentalització política. El model d'immersió garanteix que a Catalunya tothom aprengui català i castellà. No tinc gens clar que anglès també. De fet, crec que no.

Recordo que no fa tant, vull dir ja a l'època post 1-O, l'exconsellera Rigau, en un acte públic -organitzat

per Òmnium- sobre la necessitat de defensar la llengua i el model, feia una confessió que l'honorava. Algú li va plantejar si "el llegir no ens havia fet perdre l'escriure". Si l'esforç constant per a la defensa de la llengua en perill davant la pressió espanyola (ara Wert, ara vermell) no ens havia fet perdre pistonada en la salut del nostre sistema educatiu. La consellera deia que amb relació a Espanya no. Però qui mira Espanya si és un estat en declivi? Volem emmirallar-nos en Islàndia, Lituània, Noruega; sí, Finlàndia també. La consellera, sense embuts, va dir: "Que potser sí que, a l'inici, l'esforç que s'havia hagut de fer per la defensa del català havia minvat pressupostàriament altres recursos. Al principi no teníem professors d'anglès que realment poguessin ensenyar anglès a les nostres escoles". Al principi o al final? Digueu-li això al meu amic Aleix, de vuit anys: "Tinc una professora que no sap pronunciar les paraules i, com que no ho sap, em diu que ho faig malament i que a la meua edat ho he de dir com ella o està malament. M'ha posat un cinc". L'Aleix ha perdut tot l'interès per l'anglès. Ara sa mare li busca alternatives fora de l'escola.

Això mateix es repeteix en les mates que "ensenyem", efectivament obsoletes; en la història basada en la capacitat memorística que no en la interpretació del món o en la química, també obsoleta, que insisteix a aprendre de memòria les valències dels elements de la taula periòdica. Els avorrim, els matem la curiositat. L'obsessió per les notes i els exàmens que no serveixen per a res els condiciona l'autoestima currtterminista. Per què no podem triar allò que ens agrada i dedicar-li més temps i conèixer-ho amb més profunditat? És dramàtic veure com l'escola decimonònica continua formant obrers per a fàbriques que fa anys que van tancar! Si no sabem com serà el món d'aquí a cinc anys, com hem de formar-los en allò que desconexim? L'únic que no hauria de canviar -esperem- és el que hem oblidat de transmetre: els valors!

O canviem l'educació a Catalunya i de pressa, per l'acció transformadora de mestres, pares i nens sense esperar que ens ho arreglin les normatives del Departament -comandat pel polític que sigui, tant és de quin partit o govern-, o hauréu fet tard del tot. ●

/ CARLA GALLÉN

“

Els avorrim, els matem la curiositat. L'obsessió per les notes i els exàmens que no serveixen per a res els condiciona l'autoestima

Mercat de roba, contes i joguines de segona mà organitzat per les AMPA de Salt / PERE SERRAT

Cop de bastó al Nadal excloent

De Catalunya Nord al País Valencià, iniciatives de caràcter social i autoorganitzades porten les festes del solstici d'hivern als sectors més vulnerables, reivindicant un sentit comunitari i transformador

Joan Ballart | @La_Directa

“**E**l Nadal és una merda”, deien a la mítica sèrie de TV3 *Plats Bruts*. Possiblement no els faltava raó al López i al David, ja que el Nadal està lligat al consumisme, a jornades laborals maratòniques, a sous miserables, a campanyes publicitàries asfixiants i al malbaratament alimentari, entre d'altres.

El consumisme nadalenc és particularment desmesurat a l'Estat espanyol. La consultora Deloitte determina que la despesa de cada llar durant el Nadal passat en regals, oci, menjar i viatges va ser de 541 euros

de mitjana. Això la situa 95 euros per sobre de l'europea i per davant de països com Alemanya, tot i que el país germànic té un PIB per càpita que supera l'espanyol en gairebé 15.000 euros. Pel que fa a la precarietat laboral, la contractació temporal durant l'últim trimestre del 2018 i el primer del 2019 va batre els rècords de l'última dècada, arribant als 4,5 milions de persones contractades amb aquesta modalitat segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística espanyol. Una precarietat que es veu accentuada pel creixement de les hores extres no computades en aquestes dates i per la pèrdua de la força ne-

gociadora lligada a la curta durada dels contractes.

El poder cohesionador del tió

Si bé és cert que el significat que ha acabat tenint el Nadal va en contra de moltes de les lluites transformadores, hi ha col·lectius que ho viuen des de certa esperança. És el cas del tió popular del Barri Antic de Manresa organitzat per l'Escola Popular, la Festa Major Alternativa i la PAHC. El caràcter transformador de la iniciativa està vinculat a la realitat de la zona. Es tracta d'un dels barris de Catalunya amb el nivell de renda més baix i, tal com explica Marc Garcés de l'Es- »

» cola Popular, “és un barri amb població migrada molt deixat en l'àmbit d'habitatge i serveis”. Tot i l'evident benignitat de la iniciativa del tió popular de Manresa, el fet de donar regals a les criatures ha generat cert debat entre les entitats organitzadores. “Hi ha una fina barrera entre el fet que tots els nens i nenes puguin tenir regals per Nadal i el de caure en un espai més de consumisme. És un debat que creiem que s'ha d'anar tenint”, diu Garcés.

El Comitè de Suport al Col·lectiu Sense Papers de la Catalunya Nord també aprofita l'origen laic del tió per involucrar la població migrada de Perpinyà en la vida del territori. Aquest col·lectiu agrupa més de 150 persones de cultures i religions diferents, moltes d'elles procedents de països africans i d'Europa de l'Est. En aquest sentit, un dels seus impulsors, Pere Manzanares, subratlla que “el caràcter neutral del tió permet que tothom es pugui reunir en una festa sense que hi hagi una preeminència d'una cultura o d'una religió sobre l'altra”. A més, afegeix que “és una activitat que meravella grans i petits”.

A banda del seu valor social, la iniciativa del tió a Perpinyà també ha contribuït a consolidar una tradició desapareguda de la Catalunya Nord fins als anys setanta. Manzanares, que en va ser un dels promotors, explica que “és una tradició que es va començar a introduir a mesura que es va iniciar l'ensenyament del català a les escoles d'aquí i avui dia se celebra a molts centres catalans, bilingües i també francesos”.

Cavalcades transformadores

Tot i l'origen religiós de la cavalcada dels Reis Mags, activistes com els de la PAHC de Sabadell han adoptat aquesta tradició donant-li un sentit social. Des de fa set anys organitzen una cavalcada per donar regals a infants de famílies que viuen situacions de vulnerabilitat. Tot i que en un principi estava enfocada a les famílies del col·lectiu, ha acabat creixent de manera que tothom qui vulgui pot participar-hi.

A l'hora d'escollir les joguines per a la cavalcada, Vicente Palomo, activista de l'entitat, explica que “sempre s'ha tingut en compte que no fossin bèl·li-

ques i, des de fa dos anys, que tampoc fossin sexistes”. D'aquesta manera, es contribueix a assolir el gran objectiu de la cavalcada: “Potenciar la dignitat i la consciència cap a la resta de la humanitat, a més de la solidaritat”, defensa Palomo.

En un altre territori dels Països Catalans, la cavalcada que organitza la Societat Coral El Micalet a la ciutat de València és tot un referent de transformació. Des de fa quatre anys aquesta entitat impulsa la Festa de la Infantesa, en la qual s'emmarca la cavalcada. Ho fa amb l'ajuda de desenes de col·lectius del País Valencià compromesos a recuperar aquesta tradició hereva de la Segona República Espanyola i que defensa valors feministes i laics.

També cal destacar els esforços d'agrupacions com Casa Nostra Casa Vostra per extirpar l'hàbit de fer que

persones blanques pintades facin de rei Baltasar. Gràcies a la campanya “Baltasar de veritat” iniciada el Nadal passat, aquest col·lectiu va contribuir al fet que només vuit capitals de comarca de Catalunya mantinguessin el *blackface* a les seves cavalcades.

Una de les altres lluites relatives a l'emblemàtica desfilada de carrosses amb llançament de caramels és l'animalista. Encara hi ha cavalcades on es fan servir animals com camells o cavalls, però la pressió popular ha forçat diversos ajuntaments a canviar-ho. És el cas de Figueres, on la rua del 5 de gener d'enguany no comptarà amb la presència d'animals gràcies a una recollida de signatures iniciada des de l'anterior edició.

Alternatives a l'hiperconsum

Resulta difícil no veure's immers en el deliri nadalenc a l'hora de comprar

regals, ja que el consumisme és tant part d'aquesta tradició com ho són els torrons. En aquest sentit, pot ser interessant donar un cop d'ull al web del projecte Pam a Pam. D'aquesta manera, es poden buscar botigues que formen part de la Xarxa d'Economia Solidària i que aposten per pràctiques de comerç just i consum responsable.

Responent a aquests mateixos principis, la coordinadora d'AMPA de les escoles i instituts de Salt organitza cada Nadal un mercat de roba, contes i joguines de segona mà. És el quart any que es fa i les famílies que formen part de l'entorn de l'escola participen en el procés de recollida, triatge i venda. Així doncs, s'acon-

segueix fer una feina comunitària molt valuosa i a la vegada es fomenta el consum responsable entre les més petites. “Davant de les botigues que

Tió organitzat per l'Escola Popular de Manresa

“Sempre s’ha prioritzat que les joguines no fossin bèl·liques i, des de fa dos anys, tampoc sexistes”, destaquen des de la PAHC Sabadell

La cavalcada d’enguany a Figueres no tindrà presència d’animals, després d’una recollida de signatures

Cavalcada alternativa de la PAHC Sabadell el 5 de gener de 2019

t’obliguen a comprar i comprar, que una nena vegi que tot allò que ha utilitzat és rebut per algú amb il·lusió és molt positiu”, resumeix Pere Serrat, de la coordinadora d’AMPA de Salt. El vessant pedagògic d’aquesta mena d’iniciatives també el destaca Vicente Palomo, de la PAHC Sabadell, que explica que “nens i nenes són sensibles a les situacions de vulnerabilitat de les persones del seu entorn, perquè són elles mateixes que venen a donar joguines que ja no fan servir”.

En l'àmbit del consum, diverses entitats fan passos per resignificar el Nadal i fer que sigui compatible amb l'ètica transformadora

Una altra cara del consumisme nadalenc és la dels excessos a l’hora de planificar grans àpats, fet que desemboca en el malbaratament alimentari. Núria Casas, membre del projecte Espigoladors, recomana “preveure si ens regalaran alguna panera o revisar si tenim coses que podem aprofitar abans d’anar a comprar i, si anem a dinar a fora, procurar no omplir gaire la nevera”. Pel que fa al reaprofitament del menjar ja cuinat, Casas dona alguns consells interessants, com el de guar-

dar el caldo sense els galets perquè es conservi millor, fer un arròs al forn valencià amb el que ha sobrat de la carn d’olla o utilitzar les restes de torró de Xixona per fer gelat o bé un brioix. Petits passos i iniciatives que fan col·lectius i entitats per començar a resignificar els valors intrínsecs del Nadal i que esdevingui una festivitat compatible amb l’ètica transformadora. Com acaba dient Marc Garcés, “es pot transformar el valor familiar del Nadal per tal de donar-li un sentit comunitari”.

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57

serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

KAMILOSETAS MUSKARIA

Repartició de menjars i productes

distribuidora llibertària

www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

Molí de Gósol

Refugi de muntanya

www.molidegosol.com

En comú, fem camí

Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) · larepartidora.org

Vincles entre 'narcos' i govern d'Hondures, al descobert

Un judici celebrat a Nova York contra el germà del president del país destapa una trama corrupta que hauria beneficiat amb donacions milionàries la candidatura del partit governamental

Diana Gener | @Dianagener
Nova York

Enmig de les protestes que han sacsejat l'Amèrica Llatina aquests últims mesos, Hondures no ha estat una excepció. L'espurna que va encendre la foguera va ser un judici a més de 2.600 quilòmetres de distància del país centreamericà, a la ciutat de Nova York. El 18 d'octubre, un jurat de la Cort del Districte Sud de Nova York va condemnar el germà del president d'Hondures per tràfic de drogues. El judici a Tony Hernández també va destapar part de l'entramat de com es mou la droga a través d'Hondures -des de Colòmbia- per arribar fins a Mèxic i finalment als Estats Units -que és el país consumidor-, així com la connexió que hi ha entre el tràfic de drogues i el govern hondureny. Precisament, el president Juan Orlando Hernández, conegut per les inicials JOH, va ser assenyalat com a coconspirador en el document que el fiscal federal George Berman va presentar. Tot i haver-se presentat com un lluitador en contra del tràfic de drogues, el judici va treure a la llum que tant ell com el seu govern van fer els ulls grossos a canvi de milions de dòlars per finançar la seva campanya electoral i la del seu partit, el Partit Nacional.

Durant el judici es va saber que el mateix president va rebre un milió de dòlars del líder del càrtel de Sinaloa, el Chapo Guzmán, a través del seu germà, a canvi de protecció i seguretat per als carregaments de cocaïna. El que es va arribar a destapar durant la vista oral a Nova York també posa en una situació compromesa el govern dels Estats Units, que té un fidel aliat a Hondures, amb qui recentment va firmar l'acord de "tercer país segur", juntament amb Guatemala i El Salvador. Aquest pacte obliga la migració que es troba en trànsit cap als Estats Units a demanar asil als països pels quals transita -i que aquest asil sigui denegat- per poder peticionar-lo als Estats Units.

El 2017, el posicionament de la Casa Blanca va decantar la victòria a les eleccions presidencials

a favor de JOH després que l'oposició denunciés frau electoral i l'Organització dels Estats Americans recomanés repetir-les. Hondures segueix sent un dels països més insegurs, amb un índex de violència de 40 assassinats per cada 100.000 habitants, de gener a novembre de 2018, i amb un 40% de la població en situació de pobresa extrema.

Un alcalde assassí i suborns del Chapo

L'evidència del judici es va basar principalment en el testimoni de cinc traficants de droga confessos, com l'alcalde de la ciutat fronterera d'El Paraíso, Alexander Ardón, que va confessar haver matat 56 persones. El president JOH va emetre un comunicat de premsa en anglès en el qual desmentia les acusacions i les qualificava d'"Alícia al país de les meravelles". JOH també va destacar que durant el seu govern havia extradit més de 40 narcotraficants i que per això ara buscaven venjança.

El que es va destapar durant la vista oral a Nova York també posa en una situació compromesa el govern de Trump

Ara fa dos anys, la Casa Blanca es va decantar a favor de l'actual president després que l'oposició denunciés frau electoral

El president d'Hondures, Juan Orlando Hernández

L'any 2012, el Congrés d'Hondures va aprovar una llei que permetia extraditar traficants de droga als Estats Units. Segons Ardón, un dels testimonis clau del judici, el germà del president li va dir que la llei s'havia aprovat per pressió dels Estats Units. També va confessar que abans de les eleccions de 2013, en les quals JOH es presentava per primera vegada a la presidència, el germà del president s'havia reunit dues vegades amb el Chapo Guzmán, i que aquest va contribuir amb un milió de dòlars a la campanya electoral. El mateix Ardón va confessar haver pagat quatre milions en suborns a canvi de protecció de la policia i l'exèrcit. A més, va detallar com la cocaïna tenia la marca del germà del president, les inicials TH, dibuixades en els paquets d'un quilogram. En relació amb tot això, cal recordar que l'any 2014 el govern d'Hondures va efectuar una sèrie d'extradicions i que el comissionat de policia que liderava una de les operacions, Ramon Sabillon, va ser destituït del càrrec i va haver de fugir del país perquè va denunciar que el president JOH estava impeding una investigació en contra d'Ardón.

L'altre testimoni clau va ser Devis Leonel Rivera Maradiaga, un dels líders de la banda de tràfic de drogues més temudes d'Hondures, Els Cachiros. Maradiaga va confessar haver matat 78 persones i haver donat diners per la campanya de l'expressident Porfirio Lobo, també del Partit Nacional.

Corredor de la droga

Des que els Estats Units va aplicar una política de mà dura contra el tràfic de droga a Colòmbia, el centre de distribució de droga es va desplaçar a Mèxic, país que en els últims anys acumula una de les xifres més elevades d'assassinats i desaparicions. Hondures ha passat a ser una peça molt important d'aquesta nova ubicació geogràfica; s'ha convertit en un corredor, com explica l'antropòloga de la Universitat de Michigan especialitzada en migracions Amelia Frank-Vitale: "Hondures es converteix en el corredor de la droga pels canvis

Hondures és un dels països més insegurs, amb 40 assassinats per cada 100.000 habitants, de gener a novembre de 2018

Després de la sentència, el narco i testimoni del cas Nery López Sanabria fou assassinat en una presó de màxima seguretat

en la manera de traficar drogues entre Colòmbia, els Estats Units i Mèxic". "Abans els càrtels colombians dominaven el tràfic, però després d'una reconfiguració de la indústria del narco, amb la desarticulació dels càrtels colombians, s'inicia l'època en què els càrtels mexicans dominen el negoci. D'aquesta manera, els càrtels mexicans busquen moure la droga de Colòmbia i Veneçuela per terra per Hondures, Guatemala i Mèxic, i aquí és on Hondures es converteix en un lloc important per al tràfic", relata.

Segons Frank-Vitale hi ha una connexió entre el tràfic de drogues i l'èxode migratori que està vivint el país: "El nexa entre els que governen el país i els que trafiquen la droga és molt clar, i els nivells d'impunitat són increïbles", explica, "aquesta corrupció fa que la gent normal i corrent a Hondures senti que no hi ha opcions, que no hi ha manera de sobreviure i de tenir un futur".

Mobilització hondurenys a Nova York

El judici va concentrar hondurenys que viuen als

Estats Units i que van voler seguir minut a minut el desenvolupament d'un judici que podia canviar el panorama de la seva terra natal. Montserrat Murillo va emigrar a Nova York fugint d'amenaces després que la seva mare, la líder feminista camperola Margarita Murillo, fos assassinada el 2014. El cas va quedar sense resoldre: "Em sento feliç i orgullós de les lleis als Estats Units perquè sabem que aquí no es pot subornar un jutge ni un jurat; aquí, si l'han sentenciat, és perquè és culpable", deia Murillo després de la finalització del judici quan un grup nombrós d'hondurenys celebraven a la porta del jutjat la decisió. L'activista de l'organització Honduras Solidarity Network, Karen Spring, comentava: "Aquesta decisió confirma el que molts hondurenys han dit des de fa temps. Ja van sortir als carrers el 2017 quan hi va haver frau electoral per mantenir el poder i la màfia de JOH, el narcogovern que hi ha a Hondures". El seu marit, Edwin Espinal, va estar tancat a la presó durant divuit mesos després de ser detingut durant les protestes contra el frau electoral de 2017.

A Hondures, la decisió del jurat de Nova York va provocar protestes i mobilitzacions per demanar la dimissió del president, que van ser durament reprimides. Al cap de pocs dies, el narco-trafficant Nery López Sanabria va ser assassinat en una presó de màxima seguretat a Hondures. Sanabria era l'autor d'unes llibretes de comptabilitat amb records de tràfic de drogues que van servir per incriminar Tony Hernández. Estava col·laborant amb la DEA -departament antidroga del govern nord-americà- i era una peça important amb connexions a les esferes de poder. Se sospita que aquestes poden ser les causes per les quals va ser assassinat. Les imatges del crim de Sanabria -captades per una càmera de videovigilància- van commocionar la societat hondurenys, que ja estava en xoc per tot el que el judici contra Tony Hernández va fer sortir a la llum. ●

La minoria etíop d'Israel denuncia **racisme estatal**

El 30 de juny un policia fora de servei va matar d'un tret un jove etíop-israelià i mig any més tard el cas encara s'arrossega, amb una investigació que 'desmenteix' la intencionalitat de l'autor

Joan Giralt | @jogiralt
Tel Aviv

La maquinària de propaganda israeliana sempre ha venut el país com un territori d'acollida de tota la població jueva que vulgui *retornar* a la seva autoproclamada terra promesa. En realitat, però, hi ha ciutadanes que no consideren garantida la seva inclusió: denuncien que hi ha categories. I una de les més desfavorides i vulnerables és la comunitat jueva d'origen etíop. Formada per unes 140.000 persones, moltes d'elles van instal·lar-se a Israel després de dos grans moviments migratoris entre 1984 i 1991. Unes 50.000 d'aquestes, ja nascudes al país, s'han integrat plenament en la societat israeliana. Incorporades al sistema d'escolarització públic, s'eduquen en una nova cosmovisió que no és la dels seus ancestres, parlen hebreu com a primera llengua i fan el servei militar obligatori. Tanmateix, malgrat el pas de les generacions, encara són un dels col·lectius més empobrits i amb un dels percentatges d'atur més alts, una situació que algunes consideren discriminatòria i que s'afegeix a les usals agressions policials que, segons denuncien, es produeixen per un motiu molt concret: el color de pell.

Un dels casos més recents és el de Solomon Tekah, un jove etíop-israelià de dinou anys que va morir d'un tret disparat per un policia fora de servei a la ciutat de Haifa a finals de juny. L'incident, el segon de l'any en què un agent acabava amb la vida d'una persona d'aquest origen, va derivar en la ira de molta gent de la seva comunitat, sobretot de les més joves, que van sortir als carrers de Tel Aviv i de la majoria de grans ciutats israelianes per denunciar el racisme i la inacció del govern davant la violència policial que patien. L'onada de protestes va durar dies: les manifestants tallaven vies de

comunicació i carreteres, cremaven pneumàtics i s'enfrontaven amb indignació contra les forces de seguretat en disturbis focalitzats, però que es van estendre en punts d'arreu del país.

Tot plegat va provocar més d'un centenar de persones ferides i almenys cent detencions, i també va obligar les autoritats a pronunciar-se. El mateix primer ministre, Benjamin Netanyahu, va sortir públicament a demanar un refredament del conflicte: "La mort de Solomon Tekah és una tragèdia, però no podem seguir amb el bloqueig violent de carreteres, amb bombes incendiàries, ni atacs a agents policials, ciutadans i propietats privades. És inconcebible i la policia es desplega per evitar-ho".

El policia al·lega el "perill de mort"

En paral·lel a les protestes, la controvèrsia sobre la mort de Tekah va derivar en versions creuades. El policia que va cometre el crim, posat immediatament sota arrest domiciliari, va assegurar haver disparat a terra en sentir-se en perill de mort mentre intentava aturar una baralla al carrer quan passava amb la seva família. Però testimonis directes dels fets van posar en dubte aquesta versió i van assegurar que la situació no va ser perillosa per l'agent en cap moment.

Amb el pas dels mesos, una investigació policial i judicial ha intentat aclarir els fets, però no ha rebut la confiança entre molta gent de la comunitat etíop per l'antecedent d'altres resolucions prèvies que no han satisfet les seves reclamacions de justícia. S'ha rebaixat la imputació d'homicidi inicial a una d'homicidi imprudent, cosa que podria resultar en una reducció considerable de pena per a l'agent, que ha estat apartat de les seves funcions des que va matar Tekah. La família del jove, amb el suport de diversos col·lectius afins, ha criticat durament aquesta evolució del cas: afirmen que

La rebaixa de la imputació d'homicidi a una d'homicidi imprudent per al policia ha aixecat nombroses crítiques

Una protesta en clau feminista i de classe, pel lideratge de les dones i per la marginació socioeconòmica del col·lectiu

recorran a instàncies judicials superiors i, en cas de "no ser escoltats ni respectats", impulsaran noves protestes.

A més d'antiracistes, les protestes també van tenir un component feminista i de classe, tant pel gran lideratge femení dins les organitzacions en defensa dels drets com per la marginació socioeconòmica en què es troba el col·lectiu etíop-israelià. En una de les manifestacions pels carrers de Tel Aviv el 8 de juliol, una de les protagonistes

Manifestació de la comunitat etiòp el 8 de juliol a Tel Aviv / JOAN GIRALT

anònima de les mobilitzacions s’adreçava així al conjunt de la població: “Avui és Solomon Tekah però demà seran els nostres fills. Cadascú de vosaltres hauria de revisar profundament com tracteu la comunitat etiòp. Dieu que vosaltres també ho heu patit, doncs, si és així, hauríeu d’empatitzar perquè no ens facin el mateix. Sou una vergonya”.

La mort de Tekah va fer revifar la lluita pels drets civils existent des de fa dècades a Israel, que algunes associacions civils connecten amb altres lluites, com per exemple la dels milers de sol·licitants d’asil d’Eritrea i el Sudan als quals no s’ha garantit la seva petició de refugi, i que el govern israelià va intentar expulsar a països com Ruanda en un pla de deportació forçada que finalment no va poder materialitzar. D’altra banda, les reivindicacions de la comunitat etiòp-israeliana no ha connectat en cap moment amb la realitat de la població palestina a la Cisjordània ocupada, Jerusalem Est o Gaza. Aquest col·lectiu reclama una posició d’igualtat entre la societat israeliana, però a les seves protestes no expressen un vincle de solidaritat amb la causa palestina. No deixa de ser, en gran part, una lluita

en pro de la igualtat de drets sota el paraigua ideològic del sionisme.

De tot arreu, però no tothom igual

Tot i que el projecte sionista ve de lluny, i es remunta a dècades abans de la fundació d’Israel el 1948, diverses onades migratòries n’han incrementat la població emparant-se en la llei de retorn de 1950, que dona cobertura jurídica, residència i nacionalitat a tota jueva que decideixi emprendre aquest camí. L’Holocaust va suposar un important flux migratori provinent d’Europa, així com la desintegració de la Unió Soviètica a finals de segle. A la dècada dels cinquanta, més d’un milió de jueves de països àrabs com el Iemen, l’Iraq o Síria van establir-s’hi. Però més enllà d’Europa i Àsia, el judaisme també té una històrica presència a l’Àfrica, com per exemple a Etiòpia, on la comunitat Beta Israel, o falaixes, ha practicat tradicions i creences semites fins i tot a través d’un regne independent. Des del segle IV fins al 1627, la comunitat Beta Israel va dominar i governar el regne de Semien, també anomenat Falasha, on el judaisme fou oficialment la religió imperant durant més d’un mil·lenni.

Finalment, més de 100.000 falaixes, prop d’un 80% de la comunitat, es van traslladar a territori israelià.

Entre altres escàndols, n’hi va haver un de notable que va tenir molta controvèrsia durant la dècada dels noranta. Després de dur a terme una política secreta que finalment va sortir a la llum, es va conèixer que les autoritats sanitàries israelianes descartaven les donacions de sang de les etiòps perquè consideraven que estadísticament hi havia més membres d’aquesta comunitat que eren transmissors de la sida, cosa que en el seu moment fins i tot va generar condemnes internacionals contra Israel. Més recentment, el 2010, esclata un altre dels greuges més sonats amb relació a l’anticonceptiu Depo Provera, el qual es va subministrar entre dones d’origen etiòp sense informar pertinentment dels seus efectes secundaris. El subministrament d’aquest anticonceptiu hauria pogut suposar un descens de més del 20% de la taxa de natalitat d’aquesta comunitat, segons un informe que van elaborar diverses ONG. Encara avui dia, un dels clams més escoltats a peu de carrer prové d’aquí: “Totes les sangs són iguals, tots som éssers humans”. ●

Alberg cooperatiu

Educació Ambiental
Ecoturisme
Desenvolupament Rural

Informació i reserves:
www.lapastora.coop
+34 637 29 65 85
info@lapastora.coop

bodega

La Riera

OBRIM CADA DIA

AV. VALLCARCA 81

VINS, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANES

ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUERE

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

REFUGIADES SIRIANES A TURQUIA: CONFLICTE EN ESCALADA

L'anàlisi de Marc Saurina | @marc_saurina
Investigador en Turquia i estudis del discurs

El conflicte armat a Síria ja ha causat el pitjor drama humanitari del segle XXI. El nombre de refugiades i desplaçades és més gran que el de qualsevol altre conflicte recent. Les últimes dades oficials proporcionades per ACNUR xifren en uns 5,6 milions el nombre de refugiades, el 90% de les quals es localitza tan sols a tres països: 3,6 milions a Turquia, prop d'un milió al Líban i més de 600.000 a Jordània. Només el 8% de les que són a Turquia es troben en campaments censats i reben ajuda internacional. La resta, distribuïdes per la geografia turca però amb taxes de concentració molt més altes prop de la frontera amb Síria i a les grans ciutats -diferents fonts xifren en 500.000 el nombre de refugiades sirianes a Istanbul-, han rebut ajuda al llarg d'aquests anys per part del govern turc en forma de subsidis i atenció sanitària gratuïta. L'Estat turc ha rebutjat sempre classificar-les com a refugiades: en la terminologia i el discurs del govern d'Erdogan, les sirianes són "convidades" (*misafir*) i Turquia té el deure religiós i moral d'acollir-les i ajudar-les, així com la població de Medina va acollir el profeta Muhammad quan va haver de fugir de la Meca l'any 632.

Diferents estudis coincideixen que la perllongació de l'estada en un país d'acollida potencia la percepció negativa d'aquella societat. El cas sirianès és alarmant tant pels números com pel temps que fa des de l'inici del conflicte. La manca de polítiques d'integració efectives o d'acords bilaterals que facilitin el retorn està duent a conflictes socials greus. De fet, els darrers dos anys s'ha pogut observar un canvi en la forma en què les refugiades sirianes són representades als mitjans de comunicació. El setembre de 2018, un virulent debat

L'operació militar d'Erdogan a Rojava té com a segon objectiu reubicar les refugiades en territori de Síria

que encara es manté viu va esclatar a les xarxes socials, especialment a Twitter, eina bàsica de diàleg, debat i crítica a Turquia.

Si bé durant els primers anys d'arribada de refugiades (2011-2016) tots els mitjans empraven un llenguatge força neutre per referir-s'hi i destacaven el drama de la guerra, i, com a molt, s'observava ambivalència en l'ús d'alguns termes -mitjans propers al govern insistint en l'aspecte moral i mitjans opositors identificant més la refugiada com una càrrega econòmica i un tema de seguretat-, des de 2017 s'observa un discurs ben diferent. La refugiada siriana s'ha acabat convertint en l'altra en oposició a la identitat turca. En aquest procés, les refugiades són sovint representades en conjunt per les accions d'unes poques en un context on ja no només estan infrarepresentades per ser una minoria, sinó que estan privades totalment de veu.

Les imatges publicades el setembre de 2018 per diversos diaris on es veien refugiades sirianes travessant la frontera per celebrar les festes del mes del ramadà amb els seus familiars van provocar l'esclat a les xarxes socials. Tot i que segons les mateixes notícies només unes 50.000 dels més 3,5 milions de refugiades havien travessat la frontera, les imatges van deslligar una onada de protestes a les

xarxes amb una clara estigmatització de totes les refugiades i l'ús de molts termes clarament xenòfobs. Així, des del primer debat iniciat per l'etiqueta "que se'n vagin a la merda" (#suriyeli-lerdefolsun), s'han anat repetint onades d'odi amb aquesta i altres etiquetes ("no volem sirians" o "al meu país no vull sirians"). Simultàniament, etiquetes a favor de les sirianes han intentat contrarestar aquestes veus amb arguments humanitaris i morals ("els refugiats arriben amb benediccions" o "no toquis el meu germà").

El malestar general tant a les xarxes com als mitjans ja ha tingut conseqüències polítiques. El mes de juliol, el president Erdogan justificava l'obligació moral d'haver hagut d'acollir tantes refugiades però indicava que l'Estat turc estava treballant perquè poguessin tornar a Síria. Per primer cop deixava clar que repatriarien a totes aquelles que cometessin delictes i assegurava que cercarien les vies perquè retornessin diners a la sanitat pública en el futur. De forma significativa, les refugiades sirianes es van fer sentir per primer cop amb una protesta a Istanbul amb un lema clar: "No marxem".

Així, l'operació de l'exèrcit turc a Rojava iniciada el mes d'octubre després de la retirada de les tropes nord-americanes també té una segona lectura. Per una banda, fer fracassar l'autonomia kurda existent *de facto* al nord de Síria i evitar el contagi en territori turc. Per l'altra, reubicar fora de Turquia les refugiades sirianes que ja s'han convertit en el principal problema segons la població (lligat amb la crisi econòmica del país) i aturar el descens de vots que va portar el partit d'Erdogan aquest mateix any a perdre les alcaldies de les dues principals ciutats de país, Istanbul i Ankara. ●

**BAR
L'ENRENOU**

Música i cuina casolana i de proximitat

La Molina (Cerdanya)

Pl. de la Verge de les Neus, davant de l'estació de tren

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.lacitadinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

**CARREGANT
CARREGANT
CARREGANT
CARREGANT
CARREGANT
CARREGANT**

A Catalunya cada any hi arriben persones refugiades en buscant una vida més segura. Tu pots contribuir a carregar-los una nova vida. Fes-te soci a

CARREGANOVESVIDES.CAT

CEA(R)
Comissió Catalana d'Ajuda als Refugiats

/ VÍCTOR SERRI

Escriure i llegir les mares

Conversem sobre maternitat i literatura amb Maria Llopis, Ada Castells, Laura Freixas i Esther Vivas, autores que han reflexionat sobre la maternitat en la seva obra. Qui, i com, ha escrit sobre les dones que són mares?

Clara Bara Palma | @clarabarapalma

“**E**ls homes han estat segles escrivint sobre guerres. Ara, les dones ens passarem segles parlant sobre parts”. Això és el que, parlant-ne amb una amiga, va decidir l'autora de *Maternidades subversivas* (Txalaparta, 2015), Maria Llopis. Li va semblar preciós i necessari. Llopis (València, 1975) és una escriptora, artista i activista feminista que, amb aquest volum, ha volgut transgredir el concepte de la maternitat tradicional. Considera que la literatura ha donat molt d'espai a un tipus de temes i discursos, deixant al marge qüestions com la maternitat, que, diu, hauria d'importar tothom: “Tots som fills o filles d'algú”. L'experiència de ser mare ha estat oblidada i menystinguda per la tradició literària. Així ho pensa la periodista Esther Vivas (Sabadell, 1975), autora de *Mamá desobediente* (Capitán Swing, 2019) i especialitzada, també, en moviments socials i consum responsable. Vivas manté que “els textos literaris no han tractat la maternitat des del punt de vista

de la dona en primera persona, de manera que s'han reproduït els ideals de maternitat hegemònics, útils per al sistema patriarcal”.

I per què sembla que no existeix una elaboració cultural entorn de la maternitat que sigui adequada i fidel a la realitat de les mares? “El fet de tenir un fill no es considera una experiència humana, sinó un mecanisme biològic que les dones experimentem de manera passiva, mecànica, impersonal... Com si fóssim un receptacle o la Verge Maria”, apunta l'escriptora barcelonina, nascuda el 1958, Laura Freixas. Fa anys que Freixas ha col·locat la dona i la maternitat al centre de les seves investigacions literàries i dirigeix, des del 2009, l'associació Clásicas y Modernas, que treballa per la igualtat de gènere des de l'àmbit de la lletra i la cultura. Aquest paper l'autoritza per denunciar que “les mares, en la literatura, sempre apareixen amb els fills ja adults, no s'explica com viuen el procés d'esdevenir mares i mai se'ls dona una veu pròpia. Sovint són els fills els qui parlen de la mare, i no és ella mateixa qui explica la seva història”. »

» Malgrat tot, d'altres es mostren més optimistes. L'escriptora i periodista Ada Castells (Barcelona, 1968), autora de *Mare* (La Campana, 2019), subratlla que “sí que hi ha propostes interessants a la literatura, també escrites per homes, que superen la imatge ideal de la mare. Encara que ho mostrem de manera diferent, tots podem escriure sobre coses que no hem viscut”. Ara bé, Castells admet que aquells temes específicament relacionats amb les dones acostumen a ser considerats poc interessants per l'alta cultura. “És ara, i gràcies al feminisme, que hi ha més possibilitats de parlar-ne amb llibertat”, celebra. També pensa que és natural que, en la mesura que les dones comencen a escriure amb normalitat, la maternitat s'hagi fet més present en la literatura: “Escrivim sobre les experiències potents que hem viscut i la maternitat n'és una, per a les dones. Ser mare et força a mirar-te amb un mirall al davant, t'encara a tu mateixa, i et permet experimentar l'acte creatiu i entendre el concepte d'alteritat a un altre nivell”. Tot i que l'escriptora considera que la vivència de la maternitat és un potent punt de partida creatiu, afegeix que ser mare pot dificultar trobar l'espai, temporal i mental, per escriure.

Ada Castells
/ ARXIU

La mare santa o la mare puta

La “santa asexual i infantilitzada” contra la “puta, dolenta, seductora i harpia”; aquests són els dos arquetipus que l'activista Maria Llopis identifica, a grans trets, en la ficció. I si la literatura no tracta les mares com a personatges humans amb matisos, les acaba dividint entre bones i dolentes. Llopis denuncia que la imposició d'un únic model vàlid de maternitat esdevé una violència punyent per a les dones. Laura Freixas comparteix aquesta crítica a la polarització entre perfectes i dolentes, però creu que, afortunadament, això canvia a poc a poc: “Per fi, la cultura creada per dones ens està donant mares *humanes*; és a dir, dones que no només són mares, i que, per tant, reivindiquen identitats ambivalents i complexes”.

Per la seva banda, Ada Castells destaca que a aquesta “idealització” s'afegeix la concepció que la maternitat és l'única via de realització i de felicitat per a les dones. Es construeix, així, un tipus d'amor romàntic en la relació entre mare i fill. Per a les quatre autores, escriure sobre les mares no només hauria de reivindicar l'experiència de gestació i criança, sinó també iniciar un procés de trencament amb la categoria de “mare”. És a dir, es tracta de recuperar la “mare” dels marges per presentar-la en la seva complexitat i desmuntar la categoria essencialista de la mare, i així estendre l'experiència a altres identitats. De fet, hi ha dones que es neguen a identificar-se amb l'etiqueta de “mare”, malgrat tenir fills o filles. Maria Llopis va deixar de presentar-se amb aquest

terme a les seves xarxes socials, després d'escoltar l'activista Brigitte Vasallo, que proposa desocupar aquesta categoria. Llopis, però, també considera que hi ha un punt de reivindicació política en l'acte de presentar-se com a mare.

Laura Freixas
/ ARXIU

Esriptura i lectura per reapropiar-se de la maternitat

Un dels grans clàssics feministes sobre la maternitat, signat per la nord-americana Adrienne Rich, *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution*, es va publicar el 1976. Rich hi afirma: “Si les dones poguessin començar a pensar, llegir i discutir sobre el procés complet de concepció, gestació, criança i alimentació dels fills, i sobre les possibilitats de la maternitat, es tractaria d'una experiència alliberadora de la por, la passivitat i l'alienació a la qual s'ha sotmès el nostre cos”. Les quatre autores entrevistades subscriuen aquesta afirmació. Maria Llopis assegura que “el món de l'art és l'eina ideal per cercar solucions, pensar-nos a nosaltres mateixes i construir un món millor, perquè la societat avança quan genera cultura”. Per tant, creu que les obres que aborden la maternitat en tota la seva profunditat responen a la necessitat actual de trencar tabús i compartir experiències diverses: “L'art sempre reflexiona sobre allò que el seu moment històric li demana, i ara exigeix a crits la presència real de la maternitat”.

Les escriptores també comparteixen el sentiment d'orfenesa que van sentir en el moment d'esdevenir mares i cercar un reflex de la seva vivència en la literatura. La crítica Laura Freixas estava acostumada a trobar un mirall de les seves experiències personals en els llibres; però, en quedar-se embarassada, va descobrir que una de les experiències més importants de la seva vida no estava representada a les novel·les de les llibreries. Només podia recórrer a revistes o llibres d'autoajuda, mancats de crítica, contingut polític o ideològic. L'autora va viure aquesta solitud amb patiment: “Llegir sobre la maternitat abans, durant i després del meu embaràs hauria donat més dignitat a la meua experiència com a mare i hauria estat apoderant. Però vaig sentir que em convertia en un objecte inanimat davant els metges”.

Escriure sobre les mares no només hauria de reivindicar l'experiència de gestació i criança, sinó també iniciar un procés de trencament amb la categoria de “mare”

Esther Vivas
/ ARXIU

Maria Llopis
/ ARIANA NALDA

La sabadellenca Esther Vivas considera que la literatura és una bona eina per donar valor a l'experiència maternal al marge d'idealitzacions i per visibilitzar la violència i els abusos que s'hi produeixen: "Permet normalitzar experiències de maternitat, ajudar les dones a trencar silencis i fer-les sentir més acompanyades". Vivas explica que, quan una autora escriu sobre temes que socialment són invisibles, rep moltes respostes d'agraïment de persones que s'han sentit reconegudes en les seves paraules: "És important que les mares parlem i escrivim en primera persona sobre les ambivalències que suposa viure la maternitat en una societat patriarcal i capitalista que ens obliga a dur la càrrega de les tasques de la cura. Si en parlem, podem fer que més dones puguin reconciliar-se amb la seva experiència a partir de la lectura".

"L'experiència literària de la maternitat és curativa per a les mares, per desacomplexar-se, però també permet a tothom entendre la seva pròpia mare", afirma Ada Castells. La mare de l'escriptora, ella mateixa ho confessa, sempre està present en

Omplir les llibreries de mares que conceben, gesten, crien i alimenten pot servir per redefinir el fet de ser mare com una opció personal i diversa

els seus textos. Però va ser quan la seva filla va arribar a l'adolescència que va sentir la necessitat de concentrar-se en la figura de la seva mare: "Experimentar amb la maternitat a través de l'escriptura et permet trencar amb la idealització i entendre que les mares són dones, amb clarobscurs, com tothom".

La tesi d'Adrienne Rich apuntava cap a això mateix que comparteixen les autores, que no és res més que una proposta de reapropiar-se de la maternitat. Creuen que omplir les biblioteques i les llibreries de mares que conceben, gesten, crien i alimenten els seus infants pot servir per redefinir el fet de ser mare com una opció personal i diversa i no com una eina patriarcal d'alienació.

Un fenomen literari?

Hi ha una tendència a etiquetar obres i autores com a exponents d'un mateix fenomen i a col·locar el focus mediàtic sobre un tema. Mitjans, institucions i entitats organitzen xerrades, activitats, escriuen articles i fan entrevistes al voltant d'una agenda temàtica, de manera que s'acaba generant la sensació que són moltes, les qui en parlen. Això és el que passa amb la maternitat?

Laura Freixas no vol que la maternitat sigui una moda amb data de caducitat; prefereix pensar que això és l'inici d'un procés de normalització: "Allò estrany i escandalós era que no se'n parlés. Potser ara pot semblar que hi ha un boom però, de ben segur, es publiquen més llibres sobre la guerra civil i ningú no ho assenyalava". Ada Castells lamenta que s'elaborin llistes i categories amb dones que escriuen sobre mares. "Seria un fenomen que els homes escrivissin sobre la paternitat?".

L'autora de *Mamá desobediente*, Esther Vivas, accepta que ara hi pot haver un cert interès mediàtic en les obres que tracten la maternitat, però ho entén com una oportunitat per parlar de temes que fins ara han estat ignorats. Així, celebra que el feminisme obri aquesta nova finestra: "Els debats amb opinions diverses, sobre qüestions que han estat silenciades durant tant de temps, sempre són benvinguts". ●

Relats foscos

El relat de Gerardo Nicolau | @ysenlugarde

La casa de la senyora Dolors

“Però quina bogeria és aquesta?”, va pensar la senyora Dolors quan va sentir gemecs i cops a les golfes. Mentre pujava les escales va pensar en les paraules que diria a les noies. Els havia prohibit terminantment tenir sexe amb els clients a les golfes perquè podia ser perillós. Després va pujar a la cuina i, mentre pelava patates, va sentir les notícies d'última hora. Comentaven que un virus havia provocat una reacció en els cossos que no portaven gaire temps sense vida. La dona va mirar estranyada cap a la ràdio i es va acostar per mirar si era l'emissora de sempre. No podia creure's el que estava sentint. La veu va seguir explicant que els morts recentment tornaven a la vida amb un cert grau d'agressivitat. La senyora Dolors, sense creure's ni una paraula, va apagar la ràdio i va sentir de nou aquells cops que sonaven ara més fort des de baix. A mesura que va anar baixant amb la decisió de descobrir què era, es va adonar que els cops es barrejaven amb els plors d'una de les seves treballadores que estava davant de la porta de les golfes.

-Es pot saber què et passa, criatura, i què són aquests cops? Qui hi ha a les golfes?

-Dolors, senyora Dolors, no ha sentit les notícies? Ho expliquen per tot arreu. Els que acaben de morir cobren vida de nou. I... Recorda aquells alemanys borratxos que van arribar diumenge? No van voler pagar-me i volien... obligar-me a... I jo... els vaig matar, senyora Dolors, i vaig amagar-los a les golfes. No sabia què fer.

-Ai, nena, a la senyora Dolors se li ha d'informar de tot. Apa, ves al jardí i treu la pala de ferro. Cal enterrar les escombraries per molt vives que estiguin.

La taca

Aquella taca a la paret va començar a cobrar volum i poques setmanes després s'havia creat una mena de cabdell allargat de la mida d'un pastor alemany penjat de la paret del garatge d'en Francesc. L'agorafòbia que patia li impedia sortir de casa i això havia fet que s'obsessionés amb allò fosc i de textura peluda que havia crescut a l'interior de casa seva. L'observava en silenci mentre esmorzava. Els gats, que estaven al costat d'ell, s'acostaven a la paret i miraven cap a la mateixa direcció.

/ NÚRIA CURCOLL

Semblaven imitar la mateixa fascinació que el seu amo. Un matí, en Francesc va percebre que aquella massa peluda es movia com si hi hagués alguna cosa al seu interior. En Francesc va mastegar l'esmorzar amb els ulls vermells i desorbitats per l'excitació. Aquell moviment es va repetir els dies següents. Semblava que alguna cosa vivia a l'interior d'allò. En un d'aquests matins, la curiositat del vell home es va fer més gran que la fam i, com si fos un nen entremaliat, va agafar un dels seus gats. El petit felí va percebre el perill i va esbufegar quan el seu amo el va acostar cap a la paret. En Francesc va introduir el cap de l'animal en la foscor i va esperar, però molt poc temps. El gat es va retorçar i es va poder sentir un miol ofegat. El so va ser com si el gat hagués estat tancat en una capsa de sabates i s'hagués tirat per un penya-segat. Quan va retirar el cos, el cap havia desaparegut per complet i un raig de sang va esquitxar el terra gris. En Francesc va voler alimentar més la curiositat i va introduir de nou el cos al mateix orifici. No va passar ni un segon i aquella massa fosca va estirar el cos del gat amb tal força que en Francesc va haver de cedir.

Dies després, l'home va descobrir que alguns dels seus gats havien desaparegut i que aquell globus pelut que s'havia fet tan enorme s'havia desinflat. L'home no hi va trobar cap explicació, i a partir d'aquell succés li va començar a fer molt mal l'estómac. En passar les hores, una intensa arcada va fer aixecar en Francesc del llit. Corregué al bany i es va quedar quiet davant del mirall. Es va estar retorçant diversos segons i de sobte es va veure a ell mateix obrint la boca com si anés a cridar. De l'interior de la boca va començar a veure el cap d'un cuc gegant i blanc amb dents com agulles. Va treure el cap una mica. En Francesc va mirar-se la boca atònit amb els ulls com unes taronges. Tot d'una, va veure que no podia tancar-la. Tot el contrari, la seva boca es feia cada vegada més gran perquè la criatura intentava sortir. L'últim que va sentir en Francesc va ser que el seu cap estava a punt d'esclatar.

Aquell soroll va fer que tots els veïns es temessin el pitjor. Per això, van entrar a la força a casa d'en Francesc. Van veure diversos cadàvers de gats decapitats a l'entrada i, en inspeccionar tota la casa, van trobar el cos de l'home estès al terra del bany al costat d'una escopeta. S'havia disparat al cap. ●

La **Directa** utilitza
els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliwerd.net

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

Cídel Pl 25.Ribes.(Garraf).Països Catalans
08810.Tlf:53 896 12 05.ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

**productes
de la terra**

El portal
de venda
de productes
dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

COL·LECTIU RONDA

assessorament **JURÍDIC**
a **PERSONES** i entitats
d'economia **SOCIAL**

www.ronda.coop

CUINA DE BARRI

ESMORZARS
MENÚ AL MIG DIA
CARTA DE NIT
OPCIÓ VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/PREMIÀ 20, BAIXÓS, 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDX.CAT

ressenyες

Mirar enrere per seguir pensant-nos

Elies Boscà | @Elies_Bosca

Quan un assaig torna a aparèixer més de trenta anys després d'haver vist la llum, és senyal que allò que planteja no ha estat tancat o, com a mínim, pot seguir generant debat. És el cas de *Classe obrera i qüestió nacional*. Publicat originalment en castellà el 1978, ara és reeditat en valencià gràcies a la Institució Alfons el Magnànim.

Este fou un document elaborat pel grup de treball polític Germania Socialista, fundat pel desaparegut sociòleg valencià Josep Vicent Marqués, el qual s'encarregà d'escriure el pròleg. El text pretén situar el debat de classe en un territori concret, el País Valencià, lligant des d'un principi la qüestió social a la nacional com a dos aspectes d'un mateix procés d'alliberament.

Sorgida en un període en què encara retronaven els ecos de *Nosaltres, els valencians*, l'obra suposa una revisió del plantejament fusterià. Realitza una anàlisi exhaustiva de la realitat valenciana, percebent-la tal com és i no com hauria de ser, tenint en compte la

seua complexitat social i identitària i fugint d'etnicismes.

Al llarg del llibre s'intenta trobar resposta al fet de com qualificar el País Valencià, arribant a la conclusió que este és un poble, un subjecte d'acció política amb ple dret a la seua autodeterminació, reconeixent al mateix temps els seus lligams amb la resta de territoris de parla catalana. A partir d'ací, es proposa una construcció nacional on la protagonista principal ha de ser la classe treballadora i els diversos actors que la conformen (migrants, homosexuals, dones, etc.), en ser qui més pateix les conseqüències de l'opressió social i nacional. Per tant, l'anàlisi se situava lluny dels plantejaments interclassistes que començaven a aflorar durant l'època.

A l'acabament, ens trobem davant d'un treball que, tot i les diferències de hui en dia respecte de quan va ser escrit, segueix plantejant debats plenament actuals com la composició i identitat de classe o el paper que ha de jugar el valencianisme, tots dos encara per resoldre. ●

LLIBRE
Classe obrera i qüestió nacional
Germania Socialista, Institució Alfons el Magnànim, Centre Valencià d'Estudis i Investigació
188 pàgines

Un món en desfeta

Jordi Suñé | @La_Directa

LLIBRE
La interculturalidad y sus imaginarios: conversaciones con Néstor García Canclini

Robin Adèle Greeley
Editorial Gedisa, 2018
388 pàgines

Néstor García Canclini és un antropòleg latinoamericà d'una llarga trajectòria de recerca. Molts dels seus títols són una invitació a voler-ne saber més: *Culturas híbridas* (1990), *Globalización imaginada* (1999) o *Sociedad sin relato* (2010). García Canclini és conegut pel seu concepte d'hibridació, que ens parla dels efectes de la globalització en aquesta fase de desfeta provocada pel neoliberalisme. Ni homogeneïtzació ni cultures aïllades. Un món sense relat, on la precarietat es generalitza.

Robin Adèle Greeley, especialista en art modern i contemporani, coordina aquest llibre que defuig de l'home-natge a l'autor i s'endinsa, a través de converses amb diversos especialistes, en els temes que han mogut García Canclini durant tota la seva carrera i alhora plantegen qüestions que permeten un exercici de debat i una exploració de nous camins: els diferents tipus de migracions, les dictadures, l'art, l'evolució de les ciutats, la influència de les noves tecnologies, els moviments socials, etc. ●

Tragèdia impune a l'Empordà

Xavier Diez | @herodot10

Els bombardeigs contra població civil són considerats crims contra la humanitat. Potser és per això que en els processos de memòria històrica s'han obviat, amb l'excepció de Gernika i Barcelona. En diverses setmanes de la guerra, mitjançant l'aviació nazi, el franquisme va perpetrar violents bombardeigs a la ciutat de Figueres, que, amb poca precisió de dades, superen les 400 persones mortes i un nombre similar de ferides per a una població de 14.000 habitants. Cal sumar-hi els metrallements i bombardeigs contra les columnes d'exiliades a l'N-II.

A partir d'un exercici rigorós de documentació i d'història oral -en el context d'un projecte col·lectiu a la ciutat-, l'historiador Enric Pujol i Casademont, professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, fa una aproximació breu i colpidora de la tragèdia. També reflexiona sobre el gran silenci que l'establishment espanyol ha imposat sobre la qüestió per tapar les connivències de l'Estat actual amb un règim criminal. L'exercici de memòria col·lectiva fa aquest text imprescindible. ●

LLIBRE
Figueres, la Gernika catalana
Enric Pujol i Casademont
Efadós, El Papiol
2019
144 pàgines

/ MERITXELL RIGOL

“A El Salvador vivim una guerra de pobres contra pobres”

Fredy Samuel Vásquez (Snif),
raper i activista

Meritxell Rigol | @TxellRigol

Va topar amb el rap per casualitat i l’ha convertit en una porta per allunyar-se “del radar de la violència”. Vásquez s’anomena Snif en la batalla dels versos, amb què denuncia “els mals arrossegats des de la colonització”. És un discurs que es proposa treure de l’ombra els barris treballadors d’El Salvador per teixir un altre poder. Un poder lliure de sagnies entre iguals i dirigit a remoure desigualtats. Quan era encara més jove, alguns amics van morir “en formar part de la violència que hi ha a la comunitat”. D’altres, en el mateix entorn, van adonar-se que el hip-hop “havia fet alguna cosa” per ells. Es va decidir, llavors, a compartir les expressions artístiques urbanes amb altres joves. Snif ha aconseguit fer-se un lloc en l’escena musical salvadorenca. Organitzar-se i superar la “falta de memòria històrica” és l’estratègia que proposa el raper. Traçar i alçar paraules, l’aposta perquè les vides de barris com el seu no quedin colgades pels relats de violència.

En mencionar El Salvador, les paraules que sovint venen al cap són bandes [conegudes com a pandillas] i violència. Les teves lletres volen fer de contrapès a l’imaginari hegemònic?

Parlo de corrupció i dels poders fàctics que han configurat la nostra societat. Els mitjans només et parlen de massacres. No et diuen que hi ha molts diners entrant a El Salvador per prevenir la violència i que aquesta prevenció no s’està fent. I tampoc et parlen d’artistes que treballen perquè les coses siguin diferents. La meua lluita social des de la música és visibilitzar i dignificar les persones bones i treballadores de les comunitats que molts cops han de migrar, moltes amenaçades per bandes. Són les que venen a Europa a treballar, a buscar la vida digna que tothom ens mereixem, i topen amb el racisme.

Denunciar els abusos de poder et posa en perill?

Jo he tingut por per declaracions que he fet en mitjans de comunicació. Vivint en una comunitat, em poden fer desaparèixer fàcilment. Això ha passat amb altres activistes de hip-hop, pel que estan dient i fent. És fàcil que ho atribueixin a les bandes, quan pot ser obra d’un sicari enviat per un polític, per un corrupte, per una família de poder. Amenat, al meu país, s’hi sent qualsevol jove, cada dia, fins i tot per la policia i els militars. Als membres de les bandes de la teua comunitat a vegades els coneixes i hi pots mediar fins a cert punt; amb la policia no.

Tu hi has nascut després de la guerra civil, però el relat que transmits no és el d’un país en pau.

Vivim una guerra de pobres contra pobres, que és la guerra entre bandes. Els governs de dretes de després de la guerra van reprimir, reprimir i reprimir, i van generar una hostilitat que dificulta que la gent s’organitzi. La repressió militar ve

per ordres dels Estats Units i és el que les famílies burgeses necessiten: que la gent pobra només tingui com a esperança i lluita sobreviure en el dia a dia. Tenen por de l’organització popular, perquè va donar lloc a la guerra que va permetre exigir drets que no existien a El Salvador.

Què marca la diferència entre el jovent que aposta per construir comunitat i el que no?

La consciència de classe. Et permet entendre que la teua lluita no és enrolar-te en una banda i tenir rivals que no coneixes, pobres com ho ets tu. Veus que la lluita la tens contra un sistema que, d’una manera o altra, hem de derrocar. La sortida és l’organització gestada als barris. La solució d’esquerres ha de venir de fora dels partits i de la cooperació.

Afavorir aquesta “solució” és el que busqueu amb Acció Urbana. Quin impacte ha tingut connectar amb el hip-hop per les desenes de joves als quals heu arribat?

Alguns es dediquen a l’art i altres ja no, però la seva manera de veure la vida va

canviar. Són crítics amb el seu entorn i sabem que no estan en el radar de la violència. Des de la meua posició, que tinc una mica més de recorregut dins la música salvadorenca, intento obrir-los espais en una indústria quasi inexistente, però que pot donar per viure.

El que vas trobar en el hip-hop és el que altres joves troben en formar part de les bandes?

Fins a cert punt, sí. La banda t’ofereix una nova família, quan potser vens d’una llar on t’has quedat amb àvies o tietes. I t’ofereixen el respecte de la gent. El hip-hop també és una família, però no et rep de forma violenta i també et fa guanyar un nom. En el hip-hop hi trobes comunitat, un contrapès davant l’egoisme induït per estar sumides en la pobresa i la violència, i a la prioritat de fer diners per sortir-ne. ●